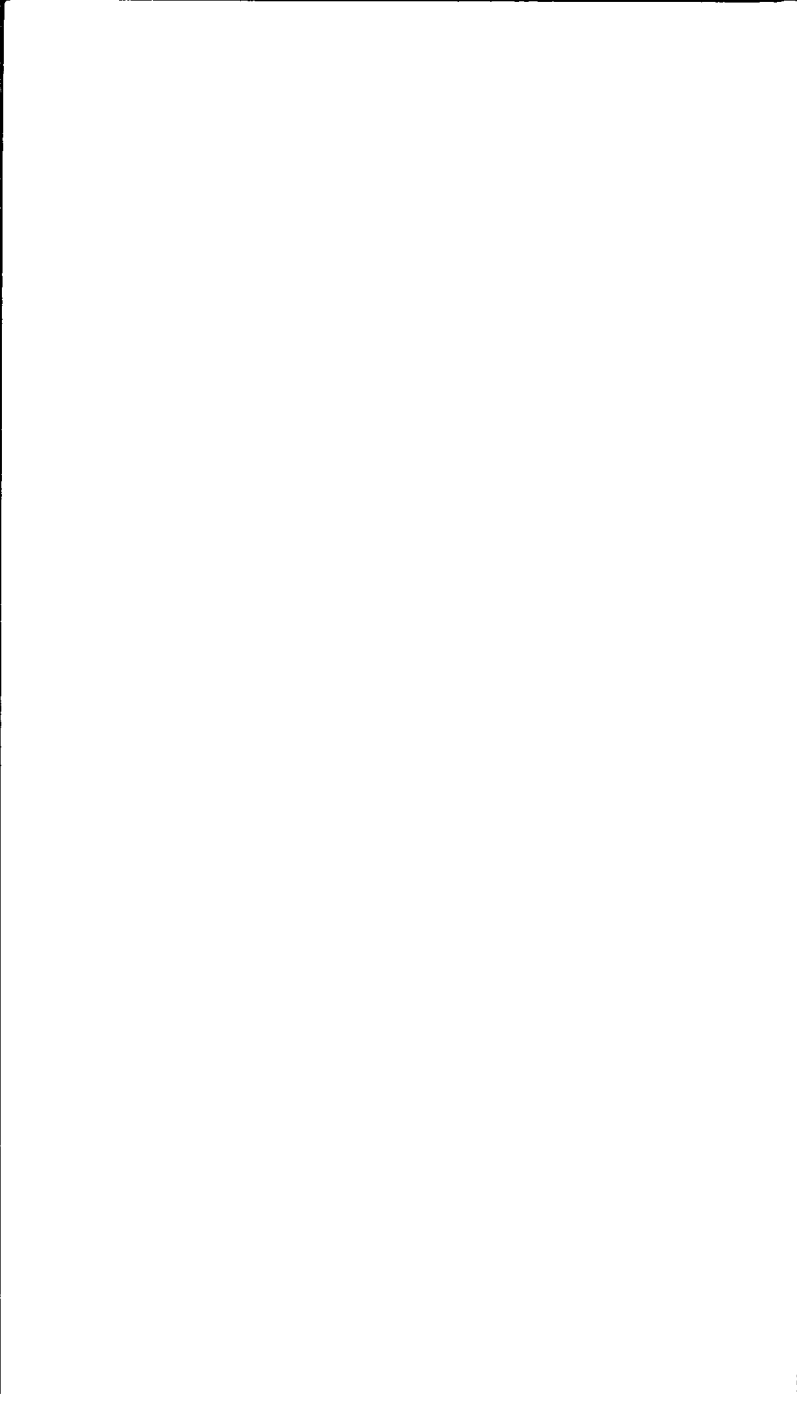

EXPERIMENT MED GUD

NILS GÖSTA EKMAN

Experiment med Gud

GUMMESSONS

© Nils Gösta Ekman 1971

Gummessons Boktryckeri i Falköping AB, 1971 4190

ISBN 91-7070-215-2

FÖRORD

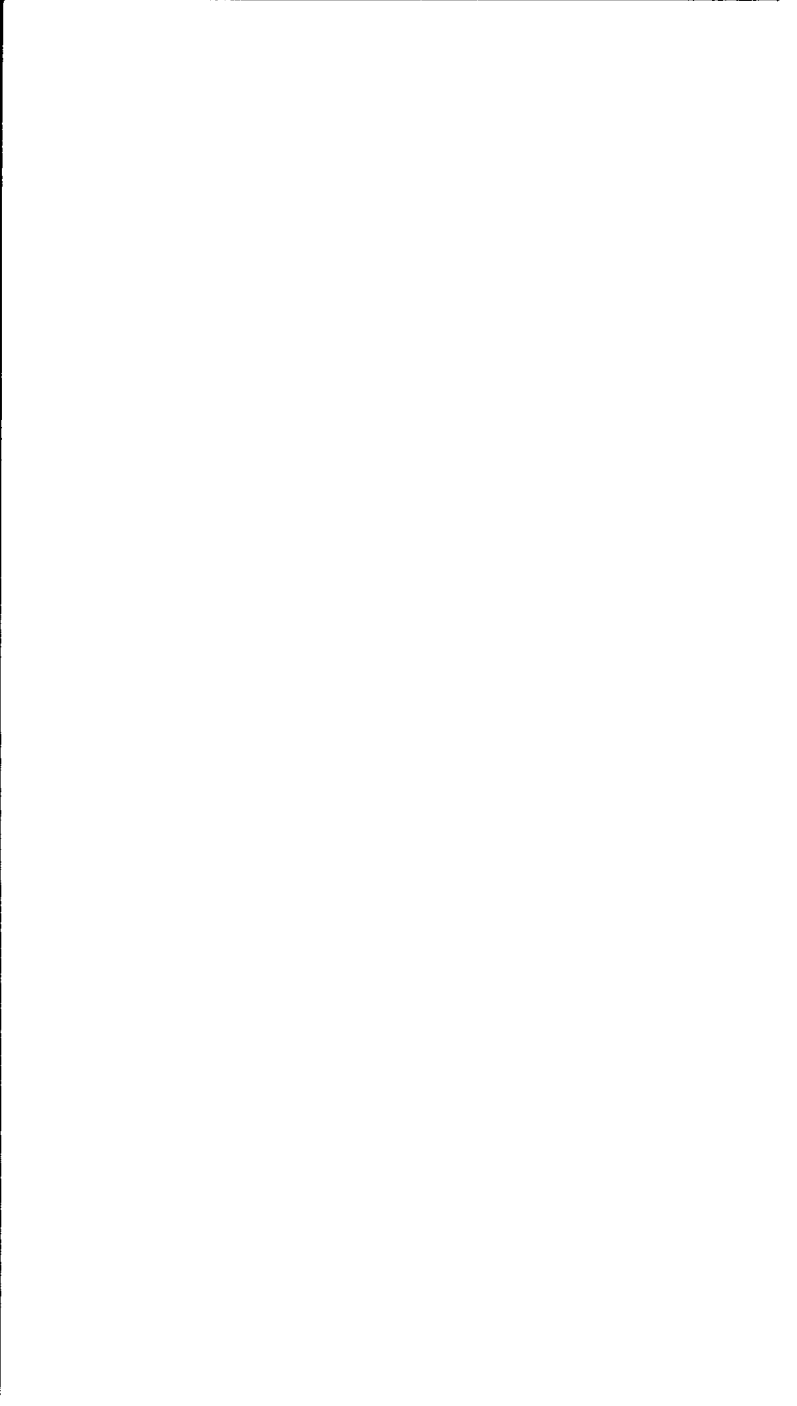
När meddelandet om Frank Buchmans död den 7 augusti 1961 nådde den svenska pressen fick jag, som medarbetare i en numera nedlagd daglig stockholmstidning, redaktionsledningens uppdrag att skriva en minnesruna. Jag skrev en kort artikel där jag konstaterade att Frank Buchman på 30-talet gjort en märklig insats i Nordens andliga liv som ledare för Oxfordgrupprörelsen. Avslutningsvis noterade jag att rörelsen och speciellt dess egen publicitet under de senaste åren blivit utsatt för kritik.

Enligt min mening var det en saklig och nyanserad minnesruna som jag i vanlig ordning lämnade till redaktionen. Strax efteråt fick jag manuskriptet tillbaka med beskedet att chefredaktören refuserat det. Ingenting fick skrivas om Frank Buchman.

Efter den erfarenheten av medveten mörkläggning av en stor livsinsats och en av de märkligaste andliga och moraliska förnyelserörelserna i vår tid, har jag känt ett växande behov att få ge ett personligt bidrag till en rättvis värdering av Frank Buchmans gärning och till en aktualisering av hans budskap som tycks mig mer angeläget än någonsin.

Därför är jag tacksam att nu kunna presentera mitt bidrag, tio år efter Frank Buchmans död och femtio år efter Oxfordgruppens födelse.

NILS GÖSTA EKMAN

VID ETT VÄGSKÄL

Människor som kom i beröring med Frank Buchman kände att de stod vid ett vägskäl. Deras ögon hade öppnats för ett nytt och radikalt sätt att leva. De hade fått en utmaning som krävde ett personligt beslut. Ärliga människor kände att utmaningen egentligen inte kom från Frank Buchman själv. Han hade talat till dem som en röst från deras eget innersta. De kände igen hans frågor från sitt eget samvete. Han hade väddjat till deras djupaste ansvarskänsla, gett dem en vision av ett renare och rätare, kostsammare men också rikare sätt att leva.

Många i vårt land, i Norden, runt om i världen tog utmaningen på fullt allvar. För några blev mötet med Frank Buchman en definitiv vändpunkt. För andra blev det en episod av radikal självrannsakan, klarsyn och en skrämmande kostnadsberäkning som slutade med en kompromiss men som satt djupa spår i samvetena och efterlämnat en outplånlig vision av ett konsekventare liv och en öppnare närhet mellan människor.

Ännu lever tusentals människor i Sverige, Norge, Danmark och Finland, för vilka Frank Buchmans namn är förknippat med den mest djupgående andliga väckelse och förnyelse som Norden fått del av i detta århundrade. Vad inspirationen från Oxfordgruppen betydde under 30-talets andra hälft för kristen väckelse, kulturell nyorientering och som moralisk kraftkälla i

motståndet mot nazismen har på ett underligt sätt skymts bort ur bilden. Men där ligger en angelägen och tacksam forsknings- och upplysningsuppgift och väntar. Tiden borde vara mogen för att ta itu med den.

Men det fanns också människor som reagerade mot Buchman och hans utmaning till absolut ärlighet som mot en personlig förolämpning och ett spioneri mot deras privata försvarshemligheter. Tanken att bli så genomlyst att den egna insidan framträdde bakom utsidan och de ostädade privata skrymslena bakom den respektabla sociala fasaden fyllde dessa människor med olust och fasa. Reaktionerna riktades mot Frank Buchman. De förmenta angreppen måste mötas med motangrepp. Men i själva verket gällde hans utmaning den inre rösten i varje människas eget samvete. När människor angrep honom stod kampen egentligen inom dem själva. Vad man undermedvetet bekämpade i namnet Frank Buchman och Oxfordgruppen var sitt eget bättre jag, sin innersta känsla av att livet kunde och borde levas radikalt annorlunda.

Frank Buchmans utmaning var radikal. Den krävde en avgörelse, inte för eller emot honom själv, utan ett ja eller nej till samvetet och den egna ansvarskänslan inför absoluta moraliska normer. Det är därför helt naturligt att det varit radikalt inställda människor som följt — eller förföljt — Frank Buchman. Att motståndarna i så hög grad lyckats förkrympa, för att inte säga utplåna minnesbilden av honom är väl delvis förklarligt av att vår publicitet och kulturdebatt på senare tid dominerats av radikaler utan moraliska normer.

Det är i varje fall ett paradoxalt och orimligt förhållande att den personlighet, som inspirerat och präglat den märkligaste andliga väckelsen i vårt århund-

rade, inte bara i Norden utan i stora delar av Västeuropa och världen, förbigås med tystnad såväl i sekulariserad som i kristen publicitet. Denna tystnad har gjort att Frank Buchmans insats är nästan okänd för den yngre generationen också i kyrkor och samfund. Det är dock knappast tänkbart att fördölandet och förnekandet av en stor personlighet och av faktiska historiska sammanhang i längden skall förbli oupptäckt och accepterat av en ung generation, kritisk mot fördomar och öppen för äkta radikalism.

Men det finns en bidragande, och mera djupgående, förklaring till att Buchmans namn i så hög grad kommit i bakgrunden eller blivit bortglömt sedan den väldiga nordiska väckelsevågen kring Oxfordgruppen vid 30-talets slut pressades ner i stormsvallet och efterdyningarna från krigets och ockupationens år. Om man i dag tar fram Frank Buchmans tal och läser dem med öppet hjärta och samvete utan tanke på att de hölls för trettio år sedan, måste man med förundran konstatera att dessa tal både till form och innehåll måste verka mera aktuella och inträngande i dag än när de först framfördes. Som andra profeter var Frank Buchman före sin tid. Han såg längre och djupare än sina samtida. Det betyder att han också måste dela de stora sanningssägarnas öde att tala förbi flertalet samtida för att bli bättre förstådd av en kommande generation.

En radikal ung människa som i dag läser det tal Frank Buchman höll den 16 augusti 1938 i Visby vid det stora Oxfordgruppmötet i S:t Nikolai kyrkoruin kan inte undgå att uppleva hela detta tal som brännande aktuellt i vår egen situation. Den som här talar kunde vara en av dagens unga kristna revolutionärer

som med profetisk lidelse och kraft vädjar till sin generation att var och en ta fullt ansvar för att rädda världen undan en överhängande katastrof.

”Jag hoppas att när jag slutat detta tal några av er skall ha fattat ett beslut. Vi har kommit hit med olika syften. Några har kommit hit i hopp om att bli omvända. Det är mycket bra, det är nödvändigt. Några av er har kommit hit i förhoppning om att kunna omvända andra. Det är också alldeles nödvändigt.

Men faran är att några av er vill stanna där. Jag är mycket intresserad av en tredje punkt — hur vi skall kunna rädda en kultur i upplösning. Det är den saken som intresserar mig. Men sen vill jag en fjärde sak. Jag vill nå ut till den stora massan av människor i världen.”

”Det intresserar mig inte och jag tror inte det är tillräckligt att bara sätta igång en ny väckelse. Varje tänkande politiker ni talar med skulle säga att alla länder är i behov av en moralisk och andlig väckelse. Detta är det absolut grundläggande och väsentliga. Men väckelse gäller bara ett plan. Att stanna där är att tänka för lågt. Om vi inte har större krav är det ute med oss.

Nästa steg är revolution. Det är obekvämt. Många kristna gillar inte ordet. Det skrämmer dem. Gör klart för er hur många som ännu går i kyrkan och fråga er varför kyrkan inte i dag når ut till hundra procent av folket. Jag vet att folk känner sig obehagliga till mods när de hör talas om revolution. Men jag är inte här för att ni ska tycka om mig. Vad Oxfordgruppen vill ge denna och andra nationer är en andlig revolution.

Om ni inte ställer upp på den här kampfronten, så önskar jag er lycka till. Jag ska inte gräla på er eller

kritisera er. Ni gör precis vad ni vill som ni vill. Det är er uppfattning om demokrati.

En sak ska jag lova er. För mig finns ingen väg tillbaka. Jag ska inte vända om, även om andra gör det och vad det än kommer att kosta. Jag vill inte att människor följer med bara därför att jag är här. Det skulle vara en ynkelig revolution och en ynkelig gemenskap. Låt oss ett ögonblick föreställa oss bilden av Kristi kors och låt mig säga att om ni kommer med i detta stora korståg så blir det korsets väg för er. Jag vill inte locka er med hoppet om materiell framgång. Jag vill inte locka er med att säga att ni blir hjältar. Jag lockar er inte, även om jag tror att dessa länder kan ge ett mönster för hur livet ska levas. Det gäller en personlig erfarenhet av korset. Det är inte mig det är fråga om, utan Kristus. Det är inte jag som står i spetsen. Det är Kristus som leder.

Jag ber dig inte att fatta något beslut just nu. Det du har att besluta är en sak mellan Gud och dig. Gör det i ensamhet. Skriv ner det om du så vill. Det innebär en handling, liksom en överlåtelse av egendom — överlåt på det sättet ditt liv åt Gud, helt under hans ledning, som med-revolutionär.”

I dessa utdrag ur Frank Buchmans tal i Visby 1938 möter vi några återkommande punkter i hans budskap och får kanske en aning om varför människor reagerade så starkt och så olika på hans utmaning.

Den som här talar är en väckelsepredikant som vill något annat och mer än väckelse, en revolutionär som vill något annat och mer än revolution, en ledare som själv ställer sig under högre ledning.

DEN STORE LYSSNAREN

När Frank Buchman 1938 gjorde sitt första och enda framträdande i Sverige var han en 60-årig man. Bara några år tidigare hade han varit okänd för en större allmänhet i Norden. Det var när han och ett manstarkt team av den internationella Oxfordgruppen på hösten 1934 av stortingspresidenten C. J. Hambro inbjöds till Norge och där tände den stora väckelsen, som hans namn blev allmänt känt och omdebatterat. Sedan gav Buchman och Oxfordgruppen mycket stoff till förstasidesrubriker och boktitlar när de mäktiga svallvågorna av samma andliga inspiration under åren fram till krigsutbrottet 1939 svepte fram över Danmark, Sverige och Finland och lyfte med sig också en rad framstående nordiska publicister, kyrkomän och andra kulturpersonligheter.

I Frank Buchmans tal under åren 1938—39 återkommer profetiska varningar och maningar inför en alltmer överhängande världskatastrof. Han gör sitt yttersta för att tala också till krigshetsarnas samveten och blir skändligt beljugen för Hitler-sympatier. Orkanen bryter lös och även den nordiska oxfordväckelsen översköljs och överröstas av krigets och ockupationens brottsjörar. Men i djupet av många människors hjärtan hade oxfordupplevelsen förankrat en tro och ett hopp som gav mod och motståndskraft också inför det brutala våldet. I april 1945, när befrielsen kommit, förklarade en av den norska motståndsrörelsens främsta

ledare, biskop Arne Fjellbu: "Jag önskar offentligen bekräfta att grunden till det samlade motståndet mot nazismen bland norska kyrkomän lades genom Oxfordgruppens arbete."

Det kan sägas att oxfordväckelsen bröts i sin utveckling och aldrig hann riktigt mogna och bära frukt innan katastrofen kom. Den internationella Oxfordgruppen skingrades. Frank Buchman själv tillbringade krigsåren hemma i USA och blev genom sjukdom en fysiskt bruten gammal man. Men att säga att han misslyckats med sina varningar och vädjanden till statsmän och nationer att besinna sig innan det var för sent, är att misskänna hans illusionsfria realism och att se hans insatser i ett alldeles för kort och ytligt perspektiv, helt främmande för hans egen syn. Han såg hela tiden att de världspolitiska konflikterna var djupt rotade i mänsklig själviskhet och prestige, och han gjorde sig inga illusioner om att katastrofen skulle kunna avväjas med de politiska och diplomatiska medel som alltid visat sig maktlösa, när spänningarna nått bristningsgränsen. Frank Buchman upplevde säkert krigsutbrottet mera som en bekräftelse än som en desillusion.

Han hade också sett alltför djupt in i orsakssammanhangen för att vara frestad att lägga skulden på den ena eller andra krigförande parten. Det är just i tendensen att skjuta ansvaret och skulden från sig själv och från den egna nationen, som han ser krisens och krigshotets innersta orsak. "Har vi mod att ställa oss inför denna verkliga orsak innan krisen slutar i katastrof?" frågade han i ett radiotal från USA några veckor före krigsutbrottet.

"Varje nation och varje individ är ansvarig för den nuvarande situationen. Vi måste alla ta på oss skulden.

Felet ligger inte hos en nation, utan hos alla. Ty i varje nation är sådana krafter verksamma som skapar bitterhet, oenighet och destruktion. Nationer liksom individer blundar för sina egna fel och pekar finger åt varandra.”

Buchman hade heller inga illusioner om att andra världskriget skulle göra världen ”safe for democracy” och grundlägga en varaktig fred. För honom stod det klart att en seger för freden kräver lika stora insatser som en seger i krig. Det var här individer och nationer hade svikit.

”Vi har alla önskat fred. Vi har sökt den i pakter, i allianser, i systemförändringar, i ekonomiska konferenser och avrustningskonferenser, och vi har sökt förgäves. Vi har önskat fred, men vi har aldrig betalt priset för fred att inför Gud fråga oss var vi och våra nationer har haft fel, och hur vi och våra nationer under Guds ledning skall kunna rätta till det som är fel.

Den största synden är att vi inte har någon riktig livssyn. Vårt sätt att leva är fel — för lättvindigt, slappt, skyddat, oengagerat. Vi behöver ett helt nytt livsinnehåll, en ny livssyn. Vi har försökt att tänka och leva som vi själva vill. Nu måste vi försöka tänka och leva som Gud vill. Försöka leva så som vi vill att andra människor och andra nationer ska leva.

Vi kan inte skapa fred mellan nationer när de enskilda människorna i dessa nationer lever i ett permanent krigstillstånd med varandra. Strejker, problem på arbetsmarknaden och krig är oundvikliga till dess att vi ändrar hela vårt tänkande och vår livskvalitet.

Någon måste alltid stifta fred ty freden är inte bara en idé. Den innebär att människor ändrar sig. De flesta

av oss vill stifta fred genom att ångra våra medmänniskors synder.”

Någon av dagens freds- och konfliktforskare vill kanske genast avfärda dessa tankar som alltför enkla och naiva. Frank Buchman var förvisso en enkel människa — det framhåller han ofta själv. Men han var minst av allt oreflekterad och naiv i fråga om mänskliga konflikter och problem. Han hade täckning för sina ord i en personlig upplevelse, en genial människokunskap, en grundlig skolning och träning i själavård och en utomordentligt rik internationell erfarenhet av kriser och konfliktlösningar i mänskliga relationer. Han bad en gång, berättar han själv, att Gud skulle göra honom överkänslig för människor, men han var ibland frestad att ångra den bönen.

Socialt sett hade Frank Buchman aldrig någon status. Han hade efter 1921 ingen lön och han ägde ingen egendom. Bland de frivilligt egendomslösa hörde han inte heller till dem som ville demonstrera sin fattigdom inför världen. I yttre mening hade han aldrig någon maktställning. Han skapade aldrig någon organisation. Ändå utövade han inflytande över människor av alla klasser och konfessioner över hela världen på ett sätt som gör honom till en av de stora ledargestalterna i vår tid och i alla tider. Förklaringen kan bara sökas i en inre auktoritet och utstrålning som är de stora andliga ledarnas gåva och hemlighet. Denna utstrålning upplevdes och erkändes också och inte minst av människor från tredje världen och från icke-kristna traditioner.

På det rent intellektuella planet har Frank Buchman inte åstadkommit något nytt och ovanligt som ger honom plats bland de stora tänkarna. Han gjorde heller

aldrig anspråk på att komma med något nytt budskap. ”Jag är en enkel människa och jag gör enkla saker, men det är sådana som världen behöver”, förklarade han själv. Hans budskap till en sönderfallande kultur var en aktualisering av ”enkla hemvävda sanningar som några av oss lärde på mors knä och som många av oss glömt och försummat — sanningar som om de praktiserades skulle ge lösningen”.

Detta kan låta romantiskt eller reaktionärt. För Frank Buchman är det realistisk och revolutionär livserfarenhet och framtidsvisionen av en renässans, en framväxande ny världsordning. Det är inte fråga om någon yttre auktoritär ordning, ingen upplyst diktatur. Det är visionen av äkta demokrati där varje människa lyssnar till och lyder sitt samvetes röst, delaktig och medansvarig i allt som sker.

Frank Buchman har inte skrivit en enda bok, veterligen inte ens någon tidningsartikel. Ingen predikan av honom finns bevarad. Det enda av hans penna som publicerats är några tal, flertalet från åren 1934—39, några från åren fram till 1961. Det är inte som skribent — och inte heller som talare eller predikant — som han blivit en av detta sekels stora ledargestalter. Här ligger också en del av förklaringen till att hans namn blivit bortskymt och bortglömt under de senaste årtiondena — präglade av massmedias ytliga dagsaktualitet och korta tidsperspektiv.

Också när han ledde stora möten lät han andra tala och yttrade sig själv mycket litet. Han såg det som sin uppgift att inspirera andra människor att ta inspirerat ansvar och ledarskap. Han menade att en verklig ledares ambition skall vara att träna andra människor att göra uppgiften bättre än han själv. En svensk kul-

turskribent, Herbert Grevenius, studerade på nära håll Buchmans sätt att leda mötena under de stora samlingarna i Visby 1938. Han skrev i Stockholms-Tidningen: "Jag har själv så sent som förra året, då det mycket diskuterades och undrades om Buchman skulle komma till Sverige eller inte, i denna tidning kallat honom en liten Caesar som i ett slags självtagen maktfullkomlighet satt i ett fjärran och gjorde sina diktat. Jag kände inte Caesar, men jag tror att han inte var det minsta lik Frank Buchman.

Det blixtnabba leendet är inte hans hemlighet. Fyndigheten, rörligheten, förmågan att hålla en församling i sin hand och ändå till den grad försvinna i massan, detta säger heller ingenting om mannen.

Ser man närmare efter på fotona finns där något tankspritt och liksom avses lyssnande i själva blicken, och kameran talar för ovanlighetens skull sant. Den där tankspridda, lyssnande glimten finns där i verkligheten också, hur närvarande han än är. Den skymtar ständigt. Och sitter man där några dar och håller vakt på hans ansikte, frapperas man av hur ofta han kan verka både ängslig och rådvill för att inte säga hjälplös. Och han gömmer inte undan det.

Hans ofattbart verksamma liv är byggt på detta enda: ledning, och han vidgår det öppet. Han är ett segel som ständigt väntar på att fyllas av vinden, en man med ett stort och varmt och ödmjukt hjärta, en demokrat som vill göra människorna fria under Guds diktatur."

Liknande intryck av Frank Buchman tjugo år senare berättar en framstående muslim från Iran, Ayatullah Modjtahedi: "Jag såg i Frank Buchman en man av Gud och vid mina möten med honom i Caux kände

jag att hans ande har en sällsynt styrka av tro och av intensivt lyssnande till Sanningens Röst. Mina starkaste minnen av honom har jag från de tillfällen då jag tidigt på morgonen inbjöds till hans rum i Caux och där fann honom vilande i sin säng i samtal med vänner som samlats där. Frank Buchman talade och lyssnade, skrattade och fick andra att skratta. Men mitt i allt detta såg jag att han befann sig i världar fjärran från det materiella, som om han vore försjunken i en andlig rymd och hämtade inspiration från en själens värld. Jag såg hos honom en så enkel och omedelbar tro att trots hans internationella berömmelse och position levde och umgicks han med sina vänner som en av dem. Detta präglade hela hans sätt att leva och handla.”

Frank Buchman var framför allt lyssnaren. Där ligger hemligheten bakom den inspiration som laddade och ledde hans eget liv och som han transformerade till dem som kom inom hans ledningsnät och vågade ansluta kontakten.

På ett kort som en general skickade över till Buchman under avrustningskonferensen i Washington 1921 fanns tecknat ett ansikte och därunder texten: ”Gud gav människan två öron och en mun. Varför lyssnar man inte dubbelt så mycket som man talar?” — ”I dag hör man alltför mycket människors röster. Vi är trötta på dem. Vi längtar efter att få höra Guds röst”, sade Frank Buchman.

De stora skribenterna och talarna ger sig själva en plats i samtidskrönikan. De stora lyssnarna märks inte så mycket i dagens eko. I den mån de märks är det mera genom andra människor. De har ingen ambition att tala ”av sig själva”. De känner sig som förmedlare

av en sanning som blivit dem given och som de vill ge vidare. Dessa lyssnares "eget" budskap är i sig själv mycket enkelt: en inbjudan och en utmaning till andra människor att också bli lyssnare.

"Faran i vår tid ligger i att vi försummar att lyssna. Vi talar, talar, talar. Men svaret är lyssnande — det är hemligheten och den står öppen för alla." När Frank Buchman upprepar detta som sitt väsentliga budskap, så är det ingenting nytt han förkunnar. Han anknyter medvetet till en urgammal tradition och erfarenhet i religionernas och den kristna kyrkans historia.

Det nya är att Buchman på denna grundläggande punkt liksom i så många andra sammanhang aktualiserar och vitaliserar gamla beprövade sanningar och erfarenheter. "Frank Buchman inför i vår värld av fart och tumult den stilla stundens tystnad", skriver den franske filosofen Gabriel Marcel. "Han har hämtat fram den lyssnande stillheten ur kloster och meditationsrum och infört den på fabrikskontor, i ämbetsrum, skolsalar och hemmakök."

Det ligger i sakens natur att det inte är direkt genom de egna orden och de egna gärningarna lyssnarnas namn går till eftervärlden. Det är i andra människor de skapar någonting. Det är genom dem de går till historien och genom dem deras budskap får sin vidare uttolkning och dagsaktuella utformning. I modern teologi har Kristus kallats "människan för andra". Kristus talade inte av sig själv. De gärningar han gjorde, gjorde han genom Fadern. Han skrev ingenting. Mycket litet av hans tal har bevarats. Det är i apostlarna, evangelisterna, uttolkarna, efterföljarna han levat och lever genom tiderna.

Det är som människor för andra de stora lyssnarna

har sin Kristus-likhet. Frank Buchman är en av dem. Att han under de senaste årtiondena blivit så lite omskriven och omtalad har en del av sin förklaring i detta.

Mot bakgrund av det stora inflytande Buchman obestriddligen haft — bekräftat av tusentals vittnesgilla människor i hela världen, i Sverige av en man som Nathan Söderblom — kan det synas märkligt att det ännu tio år efter hans död inte skrivits någon utförlig biografi om honom. Några faktorer, som i sin mån kan förklara denna egendomliga tystnad, har påpekats i det föregående. Lyssnarna kommer i sin samtid i bakgrunden också för de mera högröstade bland sina egna eftersägare. Det profetiska budskapet behöver ett visst tidsperspektiv både för bekräftelsen av sin sanning och för sin mera fulltoniga och varaktiga uttolkning.

En sådan uttolkning — eller kanske rättare intolkning, tillämpning — av Frank Buchmans budskap kräver dock en viss kännedom om hans liv, inte minst om hans hittills föga kända internationella verksamhet från den livsinriktande upplevelsen i Keswick 1908 till Oxfordgruppens framväxt 1921.

VALD PÅ SIG SJÄLV

Frank Buchmans utmaning var radikal. Han kallade sig själv revolutionär. Det är ett starkt ord. Det smakar våld och väcker reaktioner, inte minst hos många kristna. "Skinnet knottrar sig på dem" var Buchmans eget drastiska uttryckssätt i Visbytalet. Vilken rätt hade han att kalla sig själv revolutionär? Var finns det radikala i hans eget liv?

I dagens debattläge behöver vi kanske inför dessa frågor först påminna oss att begreppet radikal inte har, i varje fall inte alltid haft, enbart politisk innebörd. Ordet radikal har med "rot" att göra. Det innebär att gå till roten, till ytterligheten, att inte kompromissa.

Att vara radikal innebär att *vilja* något. Att ställa krav. Det ligger också i den äkta radikalismens natur att undan för undan vilja skärpa kraven. Att alltid vilja gå vidare. "Jag ska inte vända om även om andra gör det och vad det än kommer att kosta", lovar Frank Buchman i Visbytalet.

Dåvarande ålderspresidenten Carl Lindhagen yttrade en gång i riksdagen i slutet på 20-talet att "i varje människas hjärta bor dels en kapitalist som gärna behåller det han har, och dels en kommunist som gärna delar med sig av det han inte har".

Radikalismen kan ha två rörelseriktningar. Jag kan rikta kraven mot andra, eller mot mig själv. De båda riktningarna är inte nödvändigt motsatta, men de ten-

derar att bli det ju mer kraven skärps och den innersta motiveringen framträder. Den politiska radikalismen riktar kollektivt sina krav utåt, på andra som vill behålla det de har. Vägrar de, är radikalerna redo att gripa till revolutionärt våld.

Men det finns också en annan, djupt personlig radikalism med en helt annan rörelseinriktning. Det finns människor, även om de alltid varit sällsynta, som riktar de radikala kraven inåt, mot sig själva. De är som Buchman djupt medvetna om att "när jag pekar finger mot min nästa, pekar tre fingrar tillbaka på mig själv".

Om all äkta radikalism är dynamisk, så gäller detta också om dess inåtriktade form. De radikaler som riktar kraven mot sig själva kan heller inte stanna vid kompromisser. De drivs inifrån att bli revolutionärer. De måste också övervinna det yttersta motståndet med våld — på sig själva.

Det var detta våld Frank Buchman talade om i Visby. Det är denna avgörande gräns mellan väckelse och revolution som får skinnet att knottra sig på de "fåtölkristna". "Ni kommer aldrig, aldrig till denna upplevelse om ni inte lär känna Kristi kors. Några av er har hört talas om det, söndag efter söndag, men det betyder inte erfarenhet. Om det vore erfarenhet, skulle ni inte rygga tillbaka för någonting."

Frank Buchman gjorde erfarenheten 1908. Han var då 30 år. Det hände i den lilla engelska staden Keswick. En kvinnlig predikant talade till sjutton åhörare om Kristi kors. "Hon avslöjade korset för mig", berättar han. "En lärosats som jag kände till från min barndom, som min kyrka bekände och som jag själv alltid hade lärt ut, blev den dagen en stor realitet för mig.

Jag hade gått in i den lilla kyrkan med min vilja kliven av stolthet, själviskhet, agg. Kvinnans enkla tal förkroppsligade korset för mig. Jag fick plötsligt en levande vision av den Korsfäste." — "För första gången såg jag mig själv med min stolthet, min egoism, min brist och min synd. Mitt jag var centrum i mitt liv. Om jag ville bli en annan människa måste detta stora jag korsfästas."

Den unge radikalen Frank Buchman hade kommit till den korsväg i sitt liv där han måste göra våld på sig själv för att bli fri och ha en framtid.

Den förbittring han här antyder, riktade sig mot de sex ledamöterna i styrelsen för ett pojkhem som Buchman startat i den församling i Philadelphia där han hade sin första tjänst efter prästutbildningen. Han hade valt ett av de mest hårdarbetade distrikten i staden för att ge svar på tal till en studentkamrat som beskyllt honom för att vara en streber. Det var inte svårt att få hemlösa och hungriga "små vildar" till pojkhemmet, men det var svårt att få budgeten att gå ihop och en dag sade styrelsen ifrån att nu måste matransonerna skäras ned. Frank Buchman var överansträngd efter fem års hårt och framgångsrikt arbete. Han blev sårad och förbittrad och sade upp sin plats. Men förbittringen mot styrelsen gick honom på nerverna och hälsan sviktade. För att rekreera sig gjorde han en resa i Europa, arbetade ett år som missionär i Mellersta Östern, och kom till Keswick för att delta i en kristen sommarkonferens. "Där hände någonting."

"Väldigt många människor talar om korset, men det betyder ingenting. Det är inte realistiskt. Det är något de hör talas om och läser om, någonting som gäller andra. Men en erfarenhet av korset är levande, verk-

lig, går rakt in i ditt liv.” — ”Med en erfarenhet av korset kommer du inte att rygga tillbaka för någonting. Jag lärde mig i Keswick att jag hade lika fel som någon annan. Det var jag som i första hand behövde bli annorlunda. Det var jag som måste börja.”

Han återvände från kyrkan till sin bostad med en stark inre drivkraft att dela med sig av sin erfarenhet. Hemkommen skrev han ett likalydande brev till var och en av de sex styrelseledamöterna. Överst skrev han en vers:

När jag i tron med undran ser
det kors där Årans Konung dog,
all vinning som förlust sig ter
all världens pris är mig ej nog.

Sedan tillade han: ”Käre vän, jag har hyst agg till dig. Jag är ledsen för det. Kan du förlåta mig? Din tillgivne Frank.”

Han fick aldrig något svar på sina brev. Men det var inte det väsentliga, skriver Gabriel Marcel. ”Det som hade betydelse var att någonting hade kommit in i hans liv, någonting som definitivt skulle ge det en annan riktning. En ung människa hade trätt fram som inte längre tålde den gamla människans genomsnittlighet och kompromisser, som inte längre kunde fortsätta att låta sitt liv flyta bort, styrt av egenviljan, en ny människa som ville ge sig helt som instrument i händerna på en högre makt. En fånge hade brutit sig ut för att bli en fri människa.”

Den unge radikalen hade gjort våld på sig själv. Och revolutionen i hans eget liv fick snart återverkningar på andras.

Samma söndag i Keswick fick Frank Buchman sällskap på en promenad med en ung student. Medan de gick runt en sjö berättade Frank om sin upplevelse i kyrkan. Studenten talade i sin tur ut med Frank om sina personliga problem. "Och innan vi kom hem hade han också gjort en upplevelse som han sedan berättade för sin mor och far och som fyllde dem med glädje."

I sin bok "Life Changers", utgiven 1923, inordnar den engelske författaren Harold Begbie, Frank Buchman i den historiska raden av äkta mystiker från Plotinos till Tolstoy. Begbie berättar att han bett Buchman beskriva sin upplevelse i Keswick "som han skulle göra det för en läkare eller för en person som aldrig hört talas om Jesus".

Buchman svarade: "En känsla erinrar jag mig mycket tydligt — det var en vibrerande förnimmelse längs ryggraden, som om en stark ström av liv kopplats in i mig. Den kom samtidigt med min överlåtelse, i samma ögonblick. Det som följde efter denna förnimmelse av en elektrisk ström var en yrselkänsla som av en kraftig omskakning." Han satt några ögonblick i en viss förvirring, berättade Buchman vidare, utan att darra i kroppen men medveten om en kvardröjande vibration i själen, som om den ännu skälvde av chocken i den nya upplevelsen. Han kände ingen omedelbar lättnad, ingen jublande känsla av befrielse. Han var medveten om en mäktig inre förändring, men för en stund kunde han bara tänka på förändringens fysiska effekt.

Hela sitt följande liv har Buchman orienterat sig tillbaka till denna dags erfarenheter, konstaterar Gabriel Marcel. Kort tid efter upplevelsen i Keswick fick han

en ny uppgift som ungdomsledare hemma i USA. Han blev ombedd att som studentpräst vid Pennsylvanias statsuniversitet hjälpa till att få ordning på en situation som påminner om de senaste årens kris i studentvärlden, med strejker mot lärarna och svåra problem med spriten. Buchman tacklade uppgiften utifrån sin erfarenhet i Keswick att radikal förändring måste vara en djupt personlig upplevelse och avgörelse och att den kan förmedlas endast från människa till människa. "Man kan inte bota en massa ögonsjuka människor på gatan genom att hälla ut ögondroppar från andra våningen. Man måste behandla varje patient för sig."

Den personliga evangelisationen och själavården drevs vid denna tid mycket genomtänkt och systematiskt i teologutbildningen och studentlivet vid amerikanska universitet, bl. a. vid särskilda "andliga kliniker". Man hade klart för sig att den som skall kunna hjälpa en medmänniska, som sitter fast i personliga problem, måste ge sig tid och ta fullt ansvar för denna människa. Det innebar i Frank Buchmans nya uppgift att han valde ut några för sig själva och omgivningen särskilt problematiska personer. Kunde deras problem lösas, skulle det rimligtvis också påverka hela situationen positivt och ge uppslag för nya problemlösningar. Buchman hade ju i Keswick själv fått bevittna en "kedjereaktion" utifrån sin egen befriande erfarenhet.

Hans bedömning av läget vid universitetet var att tre personer låste hela situationen och att de därmed också hade nycklarna till en positiv förändring. Den ene var rektorn, den andre en student och den tredje en vaktmästare som smugglade sprit till studenterna. Frank Buchman fick dem alla tre till sina vänner och

medarbetare och andan vid universitetet blev en annan. Hans bibelstudier samlade 75 procent av studenterna. Ryktet spred sig i den amerikanska studentvärlden, intresserade kom till hans college och han reste själv mycket. Det blev en stor och rik erfarenhet av "livsförvandling" han fick samla och dela under sina intensivt arbetsfyllda universitetsår 1908—1915.

Men det fanns en annan erfarenhet utöver upplevelsen i Keswick, som gav Frank Buchman både inspirationen och det praktiska arbetsprogrammet i hans framgångsrika insats som livsförvandlare under denna tid. Där om berättar han själv: "Jag var så upptagen av människor som ville träffa mig att jag måste ha två telefoner i mitt rum. Ändå var jag inte nöjd med resultatet. Så beslöt jag mig för en radikal åtgärd: att ägna timmen mellan fyra och fem på morgonen, när telefonerna knappast skulle ringa, för att lyssna och låta den stilla inre rösten inspirera och leda. Gud sade mig vad jag skulle göra, och jag skrev ned det. Om ni har ett kameraminne som registrerar allt, så gratulerar jag er, men jag är en glömsk människa och måste skriva ner vad jag hört. Kineserna säger att det starkaste minne är svagare än det blekaste bläck."

Vi har tidigare kallat Buchman den store lyssnaren. När han i sina tal från senare år ständigt upprepar att "när människan lyssnar, talar Gud, när människan lyder, handlar Gud", så är hans övertygelse bergfast grundad i en erfarenhet av Guds ledning, som gör hans liv till en modern legend, sann men ännu väntande på sin författare. Själv mumlade han en gång när han som gammal man stod vid föräldrarnas grav i hemstaden Allentown: "Jag har blivit underbart ledd."

Frank Buchmans promenad med en student i Kes-

wick 1908 blev som vi sett inledningen till en betydelsefull period i hans liv. Sju år senare gör han i en annan del av världen en annan promenad, som kan stå som den symboliska inledningen till nästa stora epok i hans liv och som öppnar världsperspektiv där de långsiktiga verkningarna av hans insatser först nu börjar klarna.

”År 1915 promenerade två män, den ene västerlänning, den andre indier, på en sandstrand i Madras. Mellan dem inleddes en bestående vänskap, grundad på ömsesidig respekt och på gemensam kärlek till mänskligheten. Under de följande trettio åren skulle de var för sig bli kända världen över. Båda skulle bli nära vänner till statsmän och få inflytande över miljoner människor. Indiern var min farfar, Mahatma Gandhi, som mördades av en fanatiker. Västerlänningen var Frank Buchman.”

Den som skriver detta är Rajmohan Gandhi, som också citerar sin farfars uttalande att Frank Buchmans verk är det bästa som kommit från Västerlandet. Rajmohan ägnar sig sedan några år helt åt att fullfölja Buchmans verk i Indien och Asien. Basen för hans och hans medarbetares insatser är ett centrum utanför Bombay, Panchgani, startat 1968 och under utbyggnad.

När Frank Buchman kom till Fjärran Östern 1915 ”leddes” han in i en av de märkligaste väckelserörelserna i världsmisionens historia. Tanken på ”världens evangelisering i denna generation” hade lanserats inom den kristna studentfrivilligrörelsen i USA och England redan före bildandet av Kristna studentvärldsförbundet i Vadstena 1895. De nationella kristna studentförbund som sedan bildades i Indien, Kina och Japan kom att i samverkan med bl. a. KFUM:s världs-

förbund bli organ för den väldiga väckelsen, som engagerade tiotusentals akademiskt utbildade ungdomar för frivilliga missionsinsatser och som vann tusentals av Österns unga intellektuella för kristendomen. En banbrytande samordning av de internationella missionsinsatserna gjordes vid världsmissionskonferensen i Edinburgh 1910.

I ett så globalt perspektiv kan det förefalla paradoxalt att det nya och effektiva i denna världsomfattande väckelsekampanj låg i lösenordet "personlig evangelisering". Det var minst av allt fråga om massfrälsning. Den "en-och-en-metod", ibland kallad "själskirurgi", som tillämpades var i och för sig inte ny — den är snarare urkristen — men den var psykologiskt underbyggd med ny människokunskap och grundligt prövad i praktisk själavård. Den hade utformats av en rad internationellt kända kristna ledare som Henry Drummond och John R. Mott. Drummond skrev redan 1873: "Vi har blivit obrukbara genom att inbilla oss att vi skulle vinna skaror i tusental genom offentlig påverkan — genom värtalig predikan, genom föreläsningar, genom kyrkomöten och kristliga konferenser och genom böcker som går ut i många upplagor. Likväl måste vi börja från början med de allra första grunderna. Kristendomen började med *en* person. Vi har glömt hur enkelt grundaren av den största makt, som världen någonsin skådat, gick till väga — hur han begav sig bort från städerna, drog sig undan folkhoparna, dröjde efter de övriga vid Samaria för att få ett samtal i all stillhet med *en* kvinna vid en brunn, smög sig i väg från folkskarorna och gick in i en ringa syrofenicisk kvinnas hus och 'icke ville att någon skulle få veta det'. I små grupper av två och tre samlade han

sina första lärjungar omkring sig. Han kallade sina apostlar en och en — och de var tillsammans endast tolv.”

Frank Buchmans studiekamrat och medarbetare Howard Walter citerar i sin bok "Själskirurgi" ur Henry Clay Trumbulls klassiska bok "Individual Work for Individuals" en samtida missionsledare i Kina som sagt att "han icke önskade stora predikanter på sitt fält. Det var inte det slags missionärer som Kina behövde. Om han kunde finna en man som kunde tala enkelt och förtroligt på tu man hand med människor, varhelst han mötte dem, så hade han användning just för en sådan missionär i Kina". Walter omvittnar i sin bok att "många människoliv i Kina har under sistförflutna år förvandlats genom inflytandet av den bekännelse, som dr Buchman avlagt inför små grupper, om hur han under ett helt år inte kunde vinna en enda själ för Kristus emedan han gick och bar på en känsla av bitterhet mot en grupp av män som enligt hans mening hade gjort honom orätt”.

En förutsättning för intresset och väckelsen bland Österns studenter var missionsinsatsens nya ekumeniska öppenhet. Den tongivande ledaren John R. Mott brukade, när han talade till icke-kristna studenter, be dem att fasthålla vid allt det i deras religion som förnuft, samvete och erfarenhet visat dem vara sanning — "men låt icke detta avhålla er från att ingå i en allt djupare beröring med Kristus, som kommit med det häpnadsväckande anspråket att vara vägen, sanningen och livet”.

Frank Buchman är, konstaterar C. J. Hambro mot denna Oxfordgruppens tidiga bakgrund, "inte en sporadisk företeelse, utan snarare slutresultatet av femtio

års utveckling av personlig kristendom i England och Amerika”.

De kontakter som Buchman före och under det första världskrigets år knöt med andliga och politiska ledare och blivande ledare i Östern liksom den eku-meniska öppenhet, som då präglade kontakterna med icke-kristna traditioner, kom att bli av grundläggande betydelse för hans fortsatta insatser genom Oxfordgruppen och i den världsomfattande aktivitet han inspirerade under 40- och 50-talen.

ATT PRÖVA GUDS PLAN

”Jag kom till England för sjutton år sedan”, berättade Buchman 1938, ”ensam, okänd, helt enkelt därför att två mycket goda människor ville se två familjemedlemmar förvandlade. Det var så detta arbete började. Jag kommer ännu ihåg hur jag vandrade på gatorna i en viss stad i England och kände behov av att nypa mig själv därför att de tankar jag fått i min stilla stund var så häpnadsväckande. Gud brukade säga till mig att det skulle bli en mäktig väckelse av Hans allsmäktige Ande i detta land.”

När Buchman 1921 mötte den desillusionerade och sofistikerade efterkrigsgenerationen av oxfordstudenter försökte han, liksom en gång Paulus i Korint, inte komma ”med höga ord eller med hög visdom”. Han var själv teologiskt utbildad. Han hade under ett kvarts sekel hört otaliga studentdebatter i väst och öst och kände alla återkommande argument för och emot kristendom och religion. Han hade som studentpräst och missionär grundlig erfarenhet av att man ”med övertygande visdomsord” kan ”vinna argumentationen men förlora människan”.

Frank Buchman kom inte till Oxford som predikant. Han ville få studenterna att lyssna — men inte till honom utan till sitt eget inre. Han vände liksom Jesus deras frågor tillbaka till dem själva: ”Varför låten I icke edert eget inre döma om vad som är rätt?”

Han kunde omvittna att ”en stor revolution kom in

i mitt liv när jag började lyssna till Gud varje morgon. Faran i vår tid är att vi försummar att lyssna. Vi talar, talar, talar. Svaret är lyssnande. Där ligger hemligheten. Den är öppen för alla.”

Hemligheten är urgammal. Profeterna i Gamla testamentet lyssnade efter ledning, påpekar Buchman. Han kom själv från Pennsylvania, kväkarstaten som grundades av den i Oxford omvände William Penn. I kväkarnas tradition var lyssnandet till ”den inre rösten” i en ”stilla stund” vägledande för människors liv och gemenskap. Den tidiga morgonbönen, ”morgonvakten”, betonades starkt i den ”personliga evangelisering” vars metodik ingick i Frank Buchmans prästutbildning och som han fick vara med om att vidareutveckla och praktisera i studentvärldsmissionen.

Det budskap som fick oxfordstudenterna att verkligen lyssna var i sig själv mycket enkelt — lika enkelt som den bibliska skapelseberättelsens, Bergspredikans och Apostlagärningarnas. Ett evangelium, som gör anspråk på att vara universellt, måste vara enkelt, inte genom förenkling men genom fördjupning, radikalisering. Det måste gå till roten av människans och världens problem.

Frank Buchman framträdde med Oxfordgruppen under radions genombrottsår och han tar ibland exempel från radion när han talar om lyssnandet till den inre rösten. Lyssnandet, mottagandet förutsätter en utsändning. Om människan ställer in sitt lyssnande på rätt våglängd, kan hon höra Guds röst. Han citerar en affärstidskrift som deklarerar att det bara finns en utväg om vi inte skall uppslukas av materialismen. Det är att lyssna ”till ljudet av en röst som kommer från någonting som inte är vi själva men vars existens vi

inte kan betvivla. Utan den kan vi inte nu rädda världen, lika litet som vi en gång kunde skapa den”.

Talet om en inre röst kan verka mystiskt. I själva verket lyssnar vi alla ständigt till inre röster och leds av dem. Det är så vi ”tänker”. Oftast upprepar de inre rösterna våra egna och andras tankar. Men vi har väl alla också erfarenhet av att vi kan få nya, oväntade och överraskande tankar som kanske plötsligt löser problem, ger uppslag och klargör sammanhang. I varje fall har forskare, uppfinnare och konstnärer erfarenhet av sådana skapande och ”inspirerade” tankar. Och vem av oss vill förneka att han eller hon någon gång hört ”samvetets röst”?

Frank Buchman lyssnade efter den inre röstens ”ledning”. Det kan låta mystiskt men är alldagligt och allmänmänniskt. Det är fråga om motiven och drivkrafterna i vårt liv. ”Varenda människa leds av någonting. Vad är det som leder dig? Är det dina begär? Är det din plånbok? Din rädsla? Din fru? Din man? Eller är det vad grannarna tycker?”

Buchman och Oxfordgruppen hävdade att ”var och en kan höra Herrens ord. Det är bara nödvändigt att lyda reglerna. Första regeln är att vi lyssnar ärligt till allt som kan komma — och är vi förståndiga, skriver vi ner det. Andra regeln är att vi testar de tankar som kommer, för att se vilka som är från Gud.”

”Gud kan ge dig tankar. Har du någonsin lyssnat efter dem? Har du försökt att ta papper och penna och skriva ner de tankar som kommer till dig? De kan likna vanliga tankar. Men var ärlig om dem. Du kan få en ny bild av dig själv. Absolut ärlighet, absolut renhet, absolut osjälviskhet, absolut kärlek. Det är Kristi normer. Är de dina? Du kanske behöver rätta

till en del saker. Det behövde jag. Jag började med att skriva till sex personer och erkänna att agget mellan oss var mitt fel, inte deras. Sedan kunde jag verkligen hjälpa människor. Kom ihåg att om du vill rätta till världen, måste du rätta till dig själv.”

När människan lyssnar — och ”lyder reglerna” — *talat Gud*. Det är Frank Buchmans första huvudtes. Men villkoret för att lyssnaren skall urskilja Guds röst i sin inre dialog är att han eller hon är villig att testa sina tankar ”för att se vilka som är från Gud”. ”En test är Bibeln. Den är ur seklernas erfarenhet formad av människor som vågat att under gudomlig uppenbarelse leva experimentellt med Gud. Där finner vi, med Jesu Kristi liv som höjdpunkt, den högsta moraliska och andliga uppfordran — fullkomlig ärlighet, renhet, osjälviskhet och kärlek.”

”En Guds uppenbarelse finns varhelst verklig religion finns”, skriver Nathan Söderblom. Denna uppenbarelse har väl alltid förmedlats av lyssnare. Gud talade till Adam och till Gamla testamentets profeter. Också efter Kristus har han genom den helige Ande talat till människor, som vi hör i Apostlagärningarna och genom den kristna historien. Skulle den himmelske Fadern ha slutat tala till sina lyssnande barn i vår tid?

Det är inte lätt att lyssna och höra den innersta rösten i en tid som är så fylld av röster. ”Ledning kommer i stillhet”, säger Frank Buchman. Det kan vara svårt nog att få yttre stillhet. Det är ännu svårare att komma till inre stillhet. En av Buchmans egna lärare i stillhetens övning var den franske patern och akademiledamoten Alphonse Gratry, död 1872. Han skriver i sin bok ”*Les sources*”: ”Även om du kan avbryta rösterna från människor och böcker och

är alldeles ensam, är du säker på att det blir tyst? Vad är det för surr i ditt eget inre av oväsentliga tankar, otillfredsställda önskningar, begär, förutfattade meningar som du fått inplantade i din uppfostran eller genom de än starkare fördomar, som hör till den tid vi lever i och som påverkar oss undermedvetet? Innan du kan komma till den helgade tystnaden i ditt inre tempel finns väsentliga hinder som du måste bekämpa och övervinna." — "Du undrar vad det exakt betyder att lyssna till Gud", fortsätter Gratry. "Skall jag lyssna som de indiska mystikerna från gryningen till mitt på dagen? Skall jag sitta med huvudet i handen eller med ögonen fixerade mot himlen? Vad skall jag egentligen göra? — Här är svaret: du skall skriva."

Gratry, som själv fått svaret från kyrkofadern Augustinus, fortsätter: "Den som söker finner. Om du söker i stillhet och avskildhet på ett ordnat och ut hålligt sätt, skall du ibland plötsligt bli medveten om att du inte längre är ensam. Ändå är den osynliga gästen inom dig så fördold och så förenad med ditt eget jag att du är tveksam. Var det mitt jag som talade, eller någon annan? Kommer denna röst fjärran ifrån eller talar den från de innersta djupen i mig själv, djupt under mitt vanliga yttänkande? Stanna inte vid denna tveksamhet. I praktiken betyder det föga. Försök bara att inte tappa bort vad du hört och inser i dessa stunder. Lita inte på ditt minne. Du måste ta tillfället i akt och skriva."

Buchman upplevde "en stor revolution" i sitt liv när han började lyssna efter Guds ledning varje morgon. Det kan vara ett radikalt beslut — som kräver våld på sig själv — att stiga upp en timme tidigare än man är van och tvungen. Men annars är lyssnandet

och nedskrivandet av tankarna i en stilla stund i och för sig ingenting revolutionärt. Det kan stanna vid en "väckelse".

Det revolutionära ligger inneslutet i Buchmans andra huvudtes: "*När människan lyder, handlar Gud.*" Lyssnandet skiljer den stilla stunden från en meditation som söker självets uppgående i det opersonliga världsalltet. När Gud talar till den lyssnande människan är det ett personligt tilltal — ett tilltal från ett du som djupast ger henne jag-med-vetande, identitet, en "kallelse" som uppfordrar till svar och an-svar. Det blir fråga om lydnad, ett numera ovanligt och för många motbjudande ord som tycks förneka människans personliga frihet. Men den inre rösten — vare sig vi vill kalla den Guds röst eller samvetets röst — tvingar oss aldrig. Den ställer oss inför ett fritt val: att följa eller inte följa den inre röstens ledning.

Det var efter ledning Frank Buchman lyssnade. "Ledning var den enda grunden för hans sagolikt verk-samma liv", skrev Herbert Grevenius 1938. För honom var Guds ledning "den dagliga källan till ett skapande tänkande och sätt att leva". Men villkoret för ledning var villigheten att lyssna *och lyda*.

Att lyda — låta sig ledas av en annans tilltal — är inget problem så länge jag samtidigt kan handla av min egen vilja. Det är när den "stilla inre rösten", som jag känner igen som ärlighetens, renhetens, osjälviskhetens och kärlekens, korsar min egenvilja, som jag ställs i det revolutionära valet mellan att kompromissa eller att göra våld på mig själv.

När en människa i ett sådant val vågar lita mer på Gud, mera på sitt samvete, sin rättskänsla, sin medmänsklighet, än på sin egennyttas, sin egen planering

och trygghet, då aktualiseras Frank Buchmans andra huvudtes: "När människan lyder, *handlar Gud*." — "Då får du erfara den drivkraft som är nästan bortglömd — den helige Ande som ger det gudsledda svaret och säger dig exakt vad du skall göra som en klar direkt signal från Gud."

"Det enda vi verkligen behöver är att bli ledda av Guds helige Ande. Det är den kraft vi behöver lära känna. Sedan skall vi få den klarhet som gör slut på förvirringen."

Detta kan i varje fall i sekulariserade öron låta som fromt svammel eller religiös mystik. Men vad Buchman här erbjuder är, som han själv säger, en "experimentell" väg till ny erfarenhet, öppen för alla som ärligt och konsekvent vill pröva den. "Varför inte pröva Guds plan? För dem av er som ännu inte är övertygade är det bara att försöka."

"Det är omöjligt att alls förstå Frank", skriver A. J. Russel i "Endast för syndare", "om man inte tänker sig honom i Guds ständiga närvaro, lyssnande efter ledning och mottagande kraft — det normala sättet att leva för en sund människa, säger han själv. Frank är ett exempel på en psykologiskt mogen man, helt integrerad i den högsta relation som en människa kan stå i. Han går inte omkring och 'undrar' i sitt andliga liv: han går hela tiden direkt till Källan och väntar att Källan skall komma direkt till honom. Det är kristendomens paradox. Frank är ett barn som lyssnar till Gud, enkelt lyder honom och får alla omkring sig att göra detsamma. Och ingen kommer någonsin att begripa denna rörelse som inte accepterar detta som en arbetshypotes, antingen han i starten tror på den eller inte. Efter en tid börjar han inse att den är sann."

Det är fråga om ett realistiskt och rejält, enkelt men moraliskt krävande experiment. Kom ihåg, säger Buchman, att religiös erfarenhet måste ha en moralisk ryggrad om den ska ha någon giltighet. Det gäller med andra ord, inte i första hand ett teoretiskt och intellektuellt prov. Men det kräver som insats mitt eget sätt att leva. Och det kan bli fråga om andlig och moralisk revolution — om att göra våld på mig själv.

Det är en sådan radikal beredskap "experimentet med Gud" kräver, om dess resultat skall bli något annat och mer än väckelse och ökad och fördjupad självkänedom — vilket i och för sig kan vara värt ett försök. Däremot behövs ingen "tro" i vanlig religiös mening för att börja "lyssna efter ledning". Lyssnaren behöver inte mer av tro än forskaren som startar ett vetenskapligt experiment. Vad han utgår ifrån är en arbetshypotes, en övertygelse att försöket är meningsfullt, att det finns något outforskat att söka och finna, en konsekvent vilja att steg för steg böja sig för forskningens resultat allteftersom "tron" bekräftas och övergår i vetande. Det är i den lydnaden den lyssnande enligt Frank Buchman får göra erfarenheten att han inte längre är ensam i sitt handlande — "när människan lyder, handlar Gud".

REVOLUTION OCH DEMOKRATI

Frank Buchman rekommenderade lyssnarna att testa sina tankar i den stilla stunden mot Bibelns utmaning och vittnesbörd om absolut ärlighet, renhet, osjälviskhet och kärlek. Men han rekommenderade också en annan "utmärkt test": "Vad säger andra som också lyssnar till Gud? Detta är en oskriven lag för gemenskap. Det är också en prøvosten för vår förpliktelse till Guds plan. Ingen kan vara helt Guds-styrd som arbetar ensam."

För den som är inställd på att lyssna efter ledning, kan Guds tilltal och kallelse — utmanande och korrigerande — också komma utifrån, genom händelser och framför allt genom andra människors tal — och predikan. Den som lärt sig att ständigt lyssna efter Guds röst, lyssnar också på ett nytt och särskilt lyhört sätt till sina medmänniskor.

Om *revolution* är ett nyckelord i Buchmans program, så är *demokrati* ett annat. I dagens situation kan de båda begreppen verka svårförenliga. För Frank Buchman förutsätter de varandra. En demokratisk gemenskap kan fungera i sin fulla dimension, bara om de enskilda människorna är revolutionärt beredda att göra våld på sig själva.

På sin 50-årsdag höll Frank Buchman ett radiotal från USA där han betecknar Oxfordgruppen som en kristen revolution för att omskapa världen: "Problemen i världen i dag har sina rötter i oärlighet, självisk-

het och fruktan — i människor och följaktligen i nationer. Dessa onda ting mångfaldigade resulterar i skilsmässor, brott, arbetslöshet, upprepade depressioner och krig. Hur kan vi hoppas på fred inom eller mellan nationer, om vi har konflikt i oräkneliga hem? Andligt tillfrisknande måste föregå ekonomisk återhämtning. Politiska eller sociala lösningar, som inte tar upp dessa grundläggande problem, är ohållbara.”

Oxfordgruppens svar till revolution är en större revolution — den revolution i den mänskliga naturen som är vårt enda hopp, säger Buchman samma år. ”Nationella problem och världsproblem förblir desamma därför att rotproblemen — den mänskliga naturen — förblir desamma. Innan vi tar itu med den mänskliga naturen grundligt och drastiskt i nationell skala, måste nationerna fortsätta på sin historiska väg mot våld och förstörelse.”

Frank Buchman har inga illusioner om att människan själv kan ändra sin natur. ”Gud allena kan ändra den mänskliga naturen.” Lika litet tror han att människor av egen förmåga kan omskapa världen. ”Gud skapade världen, och människan har alltsedan dess försökt att sköta den. Det måste stoppas.” ”Många har väntat på att en stor ledare skulle dyka upp. Oxfordgruppen tror inte att detta kan klaras av en enda person, men genom grupper av människor som arbetar tillsammans under Guds ledning.”

I Visbytalet 1938 konstaterar Buchman att ”ett växande antal medborgare i demokratiska stater nu är ovilliga att i tal och handling erkänna de inre auktoriteter på vilka demokratins liv beror. Varje människa har sin egen plan. Det är en sådan frihet, en sådan självständighet. Var och en gör som han behagar. Men

det gäller inte i Oxfordgruppen. Där har man sann demokrati. Man handlar inte efter eget behag utan efter Guds ledning. Man följer Guds plan.”

”Vi talar om frihet och oberoende, men vi är slavar under oss själva.” Från det slaveriet befrias vi inte genom någon politisk revolution. Det är revolutionsdoktrinernas grymma romantik att de tror sig kunna förändra människorna genom att förändra samhällssystemet. Revolutionspropagandans lockelse ligger i det bedrägliga kollektiva hoppet om en frihet, som alltid måste förskjutas in i framtiden.

Den revolution Frank Buchman talar om, behöver inte förläggas till en oviss morgondag och förberedas med propaganda och sammansvärjning. ”Platsen där du kan börja är du själv. Tidpunkten är nu.” Det är inte fråga om något kärlekslöst övervåld mot medmänniskor, utan om det enda våld som är förenligt med kärlek: övervinnandet av mig själv.

Ingen ärlig och ansvarsmedveten människa kan gärna förneka revolutionens principer. ”Alla tror på ärlighet, renhet, osjälviskhet och kärlek — för andra människor.” Det revolutionära börjar emellertid inte med att jag accepterar principerna som principer, utan genom mitt radikala beslut att praktisera dem i mitt eget liv, även när det innebär att jag måste göra våld på mig själv. Att jag med andra ord överlämnar mitt liv åt Guds ledning, åt lyssnande och lydnad för den nästan glömda drivkraften — den helige Ande.

”Ju mera människor, under Gud, styr sig själva, desto mindre behöver de regeras utifrån”, säger Buchman, och anger därmed sambandet och samspelet mellan revolution och demokrati.

Under hotet från nazistisk, fascistisk och kommu-

nistisk diktatur upplevde Frank Buchman demokratins tendenser till självuppgivelse. I ett radiotal från USA 1940 yttrade han: "Vi lyckas inte i vår nation i dag att ge realitet åt varje enskild medborgares betydelse, en realitet som ger motkraften till besvikelse på det personliga planet, i familjen, samhället, nationen och internationellt. Därför att den enskilde medborgaren inte har denna motkraft, överlämnar han ansvaret till några få i förhoppning att de skall ha den. På grund av vår egen själviskhet och den låga nivån i vårt tänkande, delegerar vi till andra vad som borde vara vårt eget ansvar, och hoppas att om vi ger dem tillräckligt brett instämmande, så skall de åstadkomma vad som är nödvändigt för nationen."

Varje människa är ansvarig, understryker Buchman. "Varje människa har en omedelbar roll att spela. Hon kan för egen del acceptera en sinnesändring. Hon kan besluta sig för att dagligen lyssna till Gud. Hon kan börja bygga en värld fri från hat, fruktan, habegär. De offer som krävs för en verklig fred är ingenting i jämförelse med offren i ett krig. Gud har en inspire-rad plan för fred och medlen att utföra den genom män och kvinnor som är villiga att lyda."

Gud som har skapat och uppehåller världen, har också en plan för sin skapelse. Den innesluter varje enskilt människoliv liksom hela mänsklighetens och allas vår framtid. På samma sätt som skapelseordningen och dess lagar återfinns både i atomen och stjärnsystemen, så omfattar Guds plan och ledning både detaljerna och helheten i vårt liv och samliv. I lydna-den för Guds ledning gäller att den som är trogen i det minsta, han är ock trogen i vad mer är.

När någon frågade Frank Buchman mot slutet av

hans liv vad som kunde vara förklaringen till hans världsomfattande inflytande, svarade han att det kanske var hans omsorg om små detaljer. Han var detaljmänniska samtidigt som han av erfarenhet och övertygelse var världsmedborgare. Han tänkte globalt. Att han samtidigt trodde på att en decentraliserad demokrati kan fungera i en krympande värld med allt större tekniska, ekonomiska och politiska enheter, hade sin grund i hans tro på Guds alltomfattande plan och omsorg. Utan gemensamma grundläggande värderingar och handlingsnormer är det svårt att förstå hur de krav på individuell och lokal självbestämmanderätt, som nu ställs av den unga generationen, skulle kunna leda till annat än kaos, där en diktatur förr eller senare blir enda utvägen.

Budskapet att Gud har en plan och en oantastlig uppgift för varje människa, bör vara ett evangelium som ger den demokratiska jämlikheten en helt annan verklighetsdimension än den har i ett materialistiskt välfärdssamhälle med aldrig så utvecklad socialvård. En fysiskt eller socialt handikappad människa kan inte hjälpas till en känsla av jämlikhet med enbart socialpolitik och materiell kompensation. Får hon denna hjälp på ett opersonligt sätt, kan hon i stället få en förstärkt känsla av att vara en understödstagare som lever på samhällets förödmjukande nåd, beviljad av orättvist privilegierade skattebetalare som ändå klagat över sina skatter. Hon kan mitt i välfärdssamhället uppleva u-landsfolkens förödmjukelse av i-ländernas allmosor.

För Buchman är demokrati — och diktatur — inte i första hand politiska utan personliga och allmänmänskliga begrepp som ställer en privat utmaning till varje människa. "Fråga dig", säger han, "om ditt hem

är styrt av demokrati eller diktatur. Jag är rädd för att många, alltför många, ivriga förespråkare för demokrati förbehåller sig rätten att vara diktatorer i sitt eget hem. Och eftersom de är själviska hemma, har de inget konstruktivt program för en självisk värld." Frågeställningen gäller inte minst arbetslivet. "I industrin är ofta den glömda faktorn att Gud har en plan. Och den faktorn är nyckeln till varje problem som möter i industrin. Endast en ny anda hos människorna kan ge industrin en ny anda och skapa den rättvisa och effektivitet som industrin behöver."

Det kan låta orealistiskt, men vilken ärlig människa vill förneka att detta är riktigt, vare sig man räknar med Gud eller inte. Måste det enda realistiska vara att utgå ifrån att en förändring i hemmet, på arbetsplatsen, i politiken, i världen bara kan börja med att motparten ändrar sig? I så fall måste vi säkerligen räkna med att den politiska radikalismen driver oss mot blodig revolution och diktatur. Frank Buchman brukade i sammanhanget citera William Penn: "Människorna måste låta sig styras av Gud, annars kommer de att regeras av tyranner."

Buchman citerade 1936 en politiker som sagt att "Oxfordgruppen har ingenting att göra med politik och ändå har den allt att göra med politik". All "realpolitik" gäller makt och ekonomi. Buchman är medveten om detta, men han sätter in också dessa faktorer i Guds plan där de får nya dimensioner.

"Materialismen är vår stora fiende. Den är den 'ism' som vi först måste bekämpa och besegra. Den är moder till alla andra 'ismer'. Där har vi kampfronten. Där måste kriget föras så att vi kan befästa de beprövade sanningarna om ärlighet, osjälviskhet och lyd-

nad mot Gud, som är garantimärkena för personlig och nationell sundhet." — "Om vi till fullo skall förstå var vår verkliga trygghet ligger, måste vi se till våra moraliska och andliga försvarskrafter. Sedan måste vi handla, beslutsamt och intelligent för att befästa dessa försvarsställningar."

"Världen är trög att inse att det andliga är mäktigare än det materiella, att Guds plan för världen är oändligt mycket större och fullkomligare än någon plan som en regering pressar på sin nation. Vad vi behöver är den helige Andes diktatur."

Buchman var sannerligen medveten om att politiken både i väst och öst styrs av materialismens diktatur. Att han ändå trodde på — och inspirerade politiker runt om i världen att tro på — möjligheten "att i en tid av materiell perfektion inleda en ny epok av andlig kraft" och därmed en sann demokrati, berodde på att han hade samma erfarenhet av Guds kontroll, som han konstaterat hos Abraham Lincoln, och liksom denne "hade så många bekräftelser på Guds ledning att han inte kunde tvivla på att denna kraft kommer från ovan". Buchmans andligt grundade syn på demokratin räknar med ett skapande samspel mellan personlig frihet, ledarskap och lydnad.

"Vi lever i en tid med nedsmutsning av luften, vatten och jorden. Men hur är det med den inre nedsmutsningen, personlighetens nedsmutsning?" frågar en dansk brevskrivare 1970. Buchman gav ett svar redan 1938: "Människor och nationer lider av en omtöcknande självförgiftning. Världen är nedsmutsad av sin egen synd och förblindad av sin själviskhet. Människor har accepterat lägre normer än de vet att de borde ha gjort."

Med sin realistiska insikt i den mänskliga naturen tror Frank Buchman trots allt på människans — också den "vanliga enkla" människans — innersta öppenhet för Guds tilltal och på möjligheten att tillräckligt många enskilda och minoriteter skall lyssna och lyda utmaningen till en inre revolution för att en sönderfallande kultur skall kunna räddas.

"Tre stora uppgifter möter denna generation", säger Buchman 1939: "Att rädda freden och göra den bestående. Att göra världens rikedomar och arbete tillgängliga för alla utan att någon exploateras, och att med freden och välståndet som våra tjänare och inte som våra herrar bygga en ny värld och skapa en ny kultur."

"Det finns tillräckligt i världen för allas behov men inte för allas begär. Tänk er att alla engagerade sig tillräckligt och att alla delade med sig tillräckligt, skulle inte alla då ha tillräckligt?" Buchmans frågor på 30-talet är onekligen än mer aktuella och utmanande på 70-talet. Vem skulle nu våga svara ett definitivt nej?

Frank Buchmans ekonomiska syn kan sammanfattas i en kort men svårsmält — och svåröversatt — sats: "Where God guides He provides" "Där Gud leder, förser han". Det är en sats som i sin revolutionära Buchmanska tillämpning obarmhärtigt utmanar både kristna och materialister. Den skakar själva grundvalarna för vanlig världslig och ekonomisk planering och trygghet. Kan en sådan utmaning tas på fullt allvar?

Jesus gav samma utmaning när Han sände ut sina lärjungar (Luk. 9:3), den helige Franciskus av Assisi följde utmaningen 1208, och hans namne Frank från

Allentown gjorde det 1921 och sedan under hela sitt liv.

I sin sovvagn på väg till nedrustningskonferensen i Washington hörde Frank Buchman den inre rösten, ackompanjerad av dunket i skenskarvarna: "Säg upp din plats, säg upp din plats." Han beslöt att göra våld på sin tveksamhet och sade upp sin befattning som studentpräst för att leva helt på Guds försyn. Den uppgift rösten kallat honom till, var att "utveckla en moralisk och andlig styrka i stånd att förändra världen".

"Frank har aldrig föreslagit någon människa att avstå från position, säkerhet eller framtid. Han har aldrig bett någon att enrollera sig vid hans sida", heter det i den av Gabriel Marcel redigerade boken "Un changement d'espérance". "Han har ställt människor var för sig inför behoven i världen, öga mot öga med sig själva, och låtit dem fatta det beslut deras eget samvete dikterade." — "Människor följde honom. När någon av Frank fick del av den hemlighet som gett hans liv en annan inriktning, så hände det en dag att denna människa också beslöt att lämna allt för att ställa sig vid hans sida i kampen."

"Ingen av dessa heltidsengagerade har någon lön och inte heller gör man upp någon budget utifrån de inkomster man har att räkna med för sina världsomfattande företag", skriver Garth Lean (i "Christian Counter-Attack") som arbetat vid Buchmans sida sedan 1932. "Både de enskilda människorna och de resande grupperna, som många gånger består av hundratals eller tusentals personer i varje särskild aktion, startar vad de tror vara Guds djärva plan i det trygga hoppet att pengarna skall komma när tiden är inne. Hittills

har dessa förhoppningar inte svikits, även om det funnits många dagar och situationer när det förefallit tveklaktigt. Samma erfarenhet har varit så allmän i kristendomens historia att man vill tala om en universell sanning.”

”De flesta människor har en ofrånkomlig tendens att utveckla sitt arbete i linje med det som de själva kan göra bra. Buchmans arbete utvecklas i linje med det som han kan inspirera andra att göra bättre”, skriver en annan av hans tidiga medarbetare, Allan Thornhill, i sin introduktion till utgåvan av Buchmans tal, ”Omskapa världen”.

Buchmans syn på ledarskap, auktoritet och lydnad, utgick från övertygelsen om att Gud har skapat världen och styr den efter sin kärleks plan. I den omedvetna och av människan orubbade skapelseordningen fungerar planen lagenligt. Men när Gud skapade människan ”till sin avbild” kom planen att gälla ett personligt kärleksförhållande. Kärlek längtar efter genkärlek. Men inte ens kärlekens Gud kan i sin allmakt tvinga sig till att bli älskad. Därför måste Gud ge människan frihet att älska — eller att inte älska, att frivilligt lyda skapelseplanen eller att bryta mot den, att erkänna Guds auktoritet, eller att förneka Honom, göra sig själv till Gud — och ta konsekvenserna.

Den enda lydnad Frank Buchman efterlyste och konsekvent efterlevde gällde Guds auktoritet och ledning. Här vågade han som övertygad demokrat tala om den helige Andes diktatur och att proklamera ärlighet, renhet, osjälviskhet och kärlek som absoluta moraliska normer. ”Ju mer människor under Guds ledning styr sig själva, desto mindre behöver de styrning utifrån.” Börjar vi inte allmänt inse risken för att

också demokratierna, om normlösheten utvecklas parallellt med en teknokrati, som obevekligen kräver samordning och underordning i allt större enheter, förvandlas till polisstater och datastyrda byråkratiska diktaturer? Frank Buchman erkände inte något annat auktoritativt ledarskap än Guds ledning. Därför ville han inte se sig själv — eller någon av sina medarbetare — som etablerade ledare. När människor ibland ville tilldela honom ledarrollen brukade han svara: "Det är Gud som leder, inte jag." Han var säkerligen medveten om risken för att den världsomfattande rörelse, han inspirerat fram, kunde förändras från en gudsledd organism till en ledarstyrd organisation. Det finns vittnesbörd om att han bryskt kunde bryta kontakten med medarbetare, som visade tendenser att själva framstå som ledare och sätta sin personliga prägel på budskapet och programmet. Självt försökte Buchman aldrig göra det, vare sig i tal eller publicitet, i skådespel eller filmer.

Motiveringen för verkligt ledarskap i Buchmans mening är att själv vara ledd av Gud för att inspirera andra människor att söka och lyda Guds ledning. Att vara ledare i denna mening betyder att inte vilja förändra människor efter sin egen modell eller att utöva yttre myndighet och förmynderskap. Gud har själv sådan respekt för varje människas frihet och integritet att han riskerat hela sin skapelseordning för att låta henne själv välja mellan gott och ont. Frank Buchman hade samma respekt för individens frihet och samma tro på varje människas innersta vilja att genom eget val och beslut bli Guds medarbetare för att därmed förverkliga sina bästa möjligheter, sin egentliga bestämelse.

Frank Buchman hade den fasta övertygelsen att varje människa under Guds ledning kunde leva ett större och rikare liv än det kompromissliv hon fastnat i. Innerst inne vet hon också att hon inte levt upp till sig själv, att hon accepterat lägre normer för sitt liv än hon skulle ha gjort och att hennes liv därför inte varit och är vad det borde och kunde ha blivit.

Det var denna innersta visshet, denna det egna samvetets nedtystade röst, som Frank Buchman väckte hos de människor han mötte och som kom dem att känna att de ställts vid ett vägskäl. Vad som gjorde hans utmaning så svår att undvika var att han själv aldrig ställde några krav utan kom med ett oerhört erbjudande, som var och en omedelbart kunde pröva med ett enkelt men radikalt experiment i sitt eget liv. Det var aldrig för sent. När en över 80-årig dam i Edinburgh mötte Buchman 1931 och resignerat berättade att hon bara beredde sig för att dö, replikerade han: "Varför inte börja leva i stället?" Hon tog honom på orden. Strax efteråt tog hon initiativet till att inbjuda Buchman och ett hundratal av hans medarbetare till ett möte i Genève med delegaterna vid Nationernas Förbund.

Förklaringen till att många kristna reagerade — och reagerar — så starkt mot Buchmans utmaning är säkerligen att han såg och syftade längre än till en andlig väckelse. Han ville personlig revolution och en renässans i världen. För honom stod det klart att utan radikala gärningar är tron död. "All verklig religion har en moralisk ryggrad." Det kan inte bli någon motsättning mellan tro och gärningar för den som räknar med Guds ledning i sitt eget och andras liv. Utgångspunkten är mitt lyssnande, min personliga, "vertikala"

kontakt med Gud. Men sedan gäller det mitt sätt att leva "horisontellt" med och för andra människor.

"När människor lyder, handlar Gud" är ett oerhört påstående. Det innebär att om en människa verkligen vågar lita mera på Guds ledning än sin egen beräkning och trygghet, så lyfts hon in i en större plan med större uppgifter och möjligheter och med en djupare trygghet och glädje än hon någonsin själv kunnat tänka och drömma.

Frank Buchman menade att han fått bekräftelsen i sitt eget och tusentals andra människors liv. När han själv accepterade revolutionen och gjorde våld på sitt eget jag inför Kristi kors i Keswick 1908, lyftes han med i en av de märkligaste vågor av livsförvandling som missionshistorien känner. När han i sovvagnen till Washington 1921 beslöt att avstå från all borgerlig materiell trygghet för att under ledning och lydnad leva på Guds försyn, inleddes i Oxford en världsrörelse, som från nordisk horisont av den norske biskopen Berggrav betecknats som "den största andliga rörelsen efter reformationen".

OXFORDGRUPPRÖRELSEN

”Gå ut i hela världen. Ta en apostolisk grupp. Enmansinsatser är en falsk princip. Vad vi står inför är civilisationens sammanbrott. En självisk, sexgalen tid. Bry er inte om ifall andra tider var bättre eller inte. Det är nuets fakta vi har framför oss. Synden är lockande. Godheten måste bli lockande och intressant. Era män måste bli profeter för en ny tid.”

Denna appell till Oxfordgruppen gav Frank Buchman 1924. Grupprörelsen spred sig över världen men Frank gjorde sig inga illusioner om lättvunna framgångar. ”Vi kommer alltid att bli beljugna”, yttrade han 1926, ”men samtidigt skall det finnas ett växande antal människor som kommer till en intelligent insikt om evangeliets kraft.”

Det finns mycket litet skrivet om Oxfordgruppens verksamhet under den första tioårsperioden från 1921. De glimtar man får i Oxfordlitteraturen påminner osökt om Apostlagärningarna — samma bekräftade tro på den helige Andes ledning och miraklets möjlighet, i och genom människors förvandling.

En förklaring till att det skrevs så litet under denna tid om Buchman och grupprörelsen ger A. J. Russell i ”Endast för syndare”, där han refererar Buchmans egna uttalanden: ”Gruppen sökte inte publicitet. Man var redo att ge information, om den publicerades korrekt och med respekt. Men tidningsdebatter om religion var sällan tillfredsställande. Nya testamentet var

emot dem. Människor vars intresse väckts lämnades strandsatta när tidningarna återgick till sin dagliga uppgift att förmedla nyheter. Den sortens publicitet var värdelös för den djupt andliga rörelse till vilken han (Buchman) var förpliktad. Den skulle göra mer skada än nytta.”

Harold Begbie berättar i "Life Changers" att han lärde känna Buchman 1922 och att denne då "ansåg publicitet vara en stor fara". — "Hans geni ligger, tror jag, i att tänka med intensivt engagemang på enskilda människor. För honom är individen mer än massan, delen oändligt mycket betydelsefullare än det hela, vilket kanske är sant på det andliga området. Idén om 'massproduktion' i arbetet är honom motbjudande. Det är därför han avskyr publicitet av alla slag, håller sig i privatlivets skugga och aldrig ett ögonblick drömer om att räkna sina vinster i statistik.”

När londonjournalisten Russell uppmärksammar Oxfordgruppen 1931 konstaterar han att den bara blivit tillfälligt omnämnd i den engelska dagspressen. Från en intervju med tre representanter för grupprörelsen noterar han i sin bok att "grupper kom till på många platser i många länder: England, Skottland, Holland, Tyskland, Indien, Sydafrika, Kina, Egypten, Schweiz, Nord- och Sydamerika". — "De försökte ivrigt att få kristna, församlingsmedlemmar såväl som präster, att driva ut synden mitt i sin krets, som apostlarna gjorde, och betonade nödvändigheten att överlåta sig helt åt Gud och att lita på hans ledning och hjälp i alla livets svårigheter och skiften.”

"Frank stannar sällan länge i ett land", skriver Russell. "Överallt får han vara med om att starta grupper av förvandlade människor. Sedan skyndar

han iväg till en annan stad eller ett annat land, allt efter Andens ledning. När jag först hörde om honom reste han genom Sydamerika, han känner Kina lika bra som kineserna, han är fullständigt hemma i Tyskland, Nederländerna, Indien, Amerika, Afrika och Australien.”

Frank Buchman handlade sällan ensam, och alltid för att träna andra till ansvar. Han lyssnade alltid på andras uppfattning men gav inte alltid det avgörande omdömet. Dagarna igenom tog han upp viktiga frågor i gruppen i en stilla stund. Om man inte kom till enighet, lyssnade man igen tills enighet hade nåtts, berättar Russell. ”Ledning får inte tänkas som något mekaniskt utan som något som klarnar genom förnuft, bevisning och klart tänkande. Gud talar till oss på det mänskliga förnuftets alla vägar. Ingen människa och ingen grupp är ofelbar, men en grupp av människor, där var och en söker Guds vilja och där alla är nära förbundna med varandra, bör kunna komma fram till den klaraste och konsekventaste ledningen. Ofta avslöjar Gud för oss bara ett steg i taget. Ibland måste vi gå fram efter vad som tycks sannolikt riktigt i stället för att handla med full visshet. Ledning bygger ytterst på tro, och om vi handlar uppriktigt efter vad Gud ger oss, så släpper han oss inte, säger Oxfordgruppen.

’Allt samverkar till det bästa för den som älskar Gud’ är det vägledande talesättet.”

Buchman byggde allt på Guds ledning ”och Gud strömmar in där synden inte hindrar honom från att komma”. I denna mening blev ”synd” det sammanfattande begreppet för allt som måste bekämpas och övervinnas i varje människas eget liv, i andra männi-

skor, i samhället och världen. Men "rigiditet" i detaljer var inte populär i Oxfordgruppen, skriver Russell. "Det finns principer i gemenskapen men inga benhårda regler." När Russell ställde frågan vad gruppen lärde om tobak och sprit, fick han frågan tillbaka: Vad anser du själv? "Ställ en fråga till gruppen, och den kommer tillbaka till dig. Här finns vissa fakta. 'Gör allt vad Gud tillåter dig göra', det är gruppens vägledande teori, och den ger frihet."

För Frank Buchman själv var synd "allting som hindrar mig från att vara en kraft i en annan persons liv, från att vara en människa för andra." Själv varken rökte han eller smakade sprit. "Han visste", skriver en av hans vänner, "att bådadera innebär kompromiss för några och nederlag för andra. Inte heller hade han funnit att någondera vanan hjälpt någon att bli mer effektiv när det gäller att omvända andra. Han ställer inte upp några regler i dessa frågor och han dömer ingen. Men de som accepterade hans syften, accepterade också förr eller senare hans livsstil. Det gällde en träning för livet som han gick in för lika målmedvetet som en idrottsman."

Frank Buchman var för Oxfordgruppen den obestridda ledaren. Men hans ledarskap var minst av allt auktoritärt. Han hade, skriver Begbie, en utomordentlig pedagogisk begåvning och betraktades av sina medarbetare framför allt som den store läraren. "Det var omöjligt att i deras sällskap tvivla på att den man, som hade förvandlat deras liv och gjort dem till förvandlare också av andras, var en man av verklig betydelse. Men ändå — och den tanken övertygade mig kanske mest i den första tveksamheten — några av dessa män uttryckte för mig sin bekymrade kritik mot

läraren. De ogillade en del av hans älsklingsfraser och tyckte lika illa som jag om hans teologiska åsikter. Men de höll fast vid honom med orubblig lojalitet som den man som åstadkommit ett stort mirakel i deras liv, och som var den märkligaste människa de mött trots allt som irriterade deras smak eller uppfattning." Det var inte enbart lätt att leva i Franks närhet, berättar en av hans senare medarbetare. "Det var som något mitt emellan julafton och yttersta domen."

Buchman reste oerhört mycket, på alla kontinenter, dessa år — det var före trafikflygets genombrott. Han uppehöll kontakten med gamla vänner världen över och fick många nya vänner, inte minst bland andliga ledare och statsmän. En av dessa var Nathan Söderblom som också fått sin tidiga ekumeniska inspiration i den kristna studentvärldsmissionen. År 1926 inbjöds Frank Buchman av den svenske ärkebiskopen till Nationernas Förbunds öppningssession i Genève. Buchman hörde Söderblom inledningspredika och de åt lunch tillsammans i sällskap med Jawaharlal Nehru.

En adress dit Buchman då och då återvände under sitt resande liv, var Browns hotell i London. Dit kom en ström av besökare från när och fjärran för att träffa honom. Till Browns hotell, till de stora sommarmötena i Oxford och till de större och mindre "house parties", som blev Oxfordgruppens karakteristiska mötesform, sökte sig också en hel del intresserade från Norden. Bland dem var den norske stortingspresidenten C. J. Hambro. Han har i sitt lysande företal till "Omskapa världen" förmedlat något av atmosfären kring Oxfordgruppens möten, och närmast då det house party i Hösbjör i Norge i november 1934, till

vilket makarna Hambro stod som inbjudare och som tände väckelsen i Norden.

Den nordiska Oxfordgrupprörelsen är rikt dokumenterad, journalistiskt och litterärt. Det gäller också om Sverige, där dock — som danska Social-Demokraten konstaterar 1938 — ”rörelsen propagerats från man till man, medan arbetet i Norge och Danmark började med stora möten. På det sättet har över hela Sverige liksom i Danmark och Norge skapats ett nät av levande och vitala celler”. Som offentliga höjdpunkter under den stora nordiska Oxfordrörelsens år, markerade också genom Frank Buchmans tal, kan man erinra om mötena på Kronborgs slott i Danmark pingsten 1935 med över 10 000 deltagare, och Visbymötet 1938.

”På den första pingsten talade Gud till en grupp vanliga människor. De ändrade historiens lopp. Kan Han inte i dag ha en plan som kan lösa problemen i en bekymmersam tid”, yttrade Frank Buchman på Kronborgs slottsgård. ”Gudomlig ledning måste bli normal erfarenhet för vanliga män och kvinnor. Varje människa kan ta in gudomliga meddelanden om hon ställer sin mottagningsapparat i ordning. Bestämd, klar, praktisk information kan komma från Guds medvetande till människans. Det är normal bön. Det måste komma in en andlig drivkraft som kan ändra den mänskliga naturen och omskapa människor och nationer. Det måste komma en andlig auktoritet som accepteras av alla nationer. Endast på det sättet kan det bli ordning i stället för kaos, nationellt och internationellt.”

”Vi är mycket vanliga människor”, yttrade Buchman 1934, ”men vi vill på ett modernt språk uttrycka

de sanningar som gjorde de första kristna till revolutionärer.”

Samtidigt som Oxfordgruppen växer i Norden, Väst-europa, England, USA och på andra håll i världen och inspirerar författare, konstnärer, lärare, präster, politiker likaväl som ”vanliga” privatmänniskor med nytt hopp och visionen av en andlig renässans, stegras våldsideologiernas propaganda och stormakternas kapprustning. Frank Buchmans tal blir alltmer profetiska varningar och maningar till besinning inför en överhängande världskatastrof.

Våren 1938 vandrade Buchman i Schwarzwalds skogar vid den tyska staden Freudenstadt och ”sökte en tanke som var enkel nog att förstås av massorna och väsentlig nog för att proklameras av nationernas ledare”, berättar en av hans tidigaste och närmaste medarbetare, dr Morris Martin. ”Det frö han sökte kom till honom från en svensk författare, Harry Blomberg.”

Nyckelordet stod i Oxfordgruppens bildtidning ”Rising Tide”. Harry Blomberg hade blivit ombedd att skriva texten till en bildsida från Sverige. Han kom att tänka på det svenska stålet som exporteras till alla de kapprustande nationerna, och skrev i rubriken ”Sverige — folkförsonaren. Vi måste rusta oss moraliskt.” Det var den rubriken som gav Frank Buchman en förlösande form för den tanke han sökte: ”Nästa stora rörelse i världen blir en rörelse för moralisk och andlig upprustning.”

Samma vår, i mars, marscherar Hitlers trupper in i Österrike. Demokratierna räknar med en överhängande katastrof och forcerar sin militära upprustning. Frank Buchman gör i samband med sin 60-årsdag den

4 juni profetiska uttalanden där han vädjar om en världs rörelse för andlig och moralisk upprustning. I ett födelsedagsbudskap till vänner i Grekland erinrar han om hur Hellas en gång hejdade civilisationens fiender. "Andra fiender är på marsch i dag. Men de kan inte längre kastas tillbaka på ett enda slagfält. Det är fara värt att även de kulturella krafter, som en gång räddade Europa, i många länder blir förrädare av denna uppgift. Fienderna i dag är självisk materialism och moralisk apati. Mot dessa moraliska och andliga fiender måste vi inleda en moralisk och andlig offensiv."

Kraften hos Guds-inspirerade människor är den enda som är stark nog att motstå dessa fiender, säger Buchman i sitt budskap. Det är hans bergfasta övertygelse att "andlig kraft alltjämt är den starkaste makten i världen". — "Vi behöver frigöra en helt ny skapande kraft i världen — en religiös erfarenhet så dynamisk och så helt svarande mot situationens krav att, för att citera profeten Jesaja, 'folkslag skola hasta till dig för Herrens, din Guds skull'."

"Vi måste än en gång komma åt kraften i en personlig religiös erfarenhet", säger Frank Buchman, och i den satsen ligger hans samlade livserfarenhet och livsprogram alltifrån Keswick 1908. "Vi har så länge befunnit oss på den religiösa erfarenhetens lägre plan att vi inte kan fatta vilka fjälltoppar vi kan nå i denna erfarenhet, om hela vårt tänkande, handlande och planerande styrdes av Gud och inte av människor."

Det är övertygelsen att en religiös väckelse i traditionell mening inte är tillräcklig vare sig för att hindra krig eller trygga en varaktig fred, som Frank Buchman uttrycker med revolutionär skärpa i sitt tal i

Visby i augusti 1938. Under höstens lopp håller han i Europa en rad tal där han med samma profetiska klarsyn och kraft upprepar sitt budskap. Han möter starkt gensvar i olika länder och hos olika samhällsgrupper. "Mötena var speciellt intressanta med hänsyn till de människor som kom dit", rapporterade den franska tidningen l'Illustration från den första världskonferensen för moralisk upprustning i Interlaken i Schweiz i september 1938. "Där var politiker och diplomater från båda sidor av Atlanten. Där var talmän från olika parlament, utrikesministrar, kyrkledare, f. d. anarkister och representanter för alla de nationer som för några veckor sedan var på väg att börja slåss. Alla dessa människor av god vilja med så skiftande bakgrund är övertygade om att enbart våld aldrig kan lösa de konflikter som äventyrar världsfreden, och att svaret till de mest våldsamma motsättningar bara kan finnas på ett andligt plan."

När andra världskriget bröt ut hade Frank Buchman återvänt till USA. För andra gången i hans livserfarenhet hade en andlig världsrörelse med visioner och löften om en begynnande renässans brutits sönder av en världskatastrof. I seklets början hade studentvärldsmissionen drabbats av första världskrigets förskingring. Men det skulle visa sig att Frank Buchman och hans medarbetare kunde bevara Andens glöd och sin inre gemenskap över de spärrade gränserna och efter krigets slut tända nytt hopp om försoning och renässans i en värld av ruiner, hopplös bitterhet och hatstyrda ideologier.

EN HÖGRE IDEOLOGI

Från våren 1939 till våren 1946 befann sig Frank Buchman i USA, i en krets av nära medarbetare. Särskilt betydelsefull blev en tid av inre samling vid Lake Tahoe i Californien. "Stora sanningar har uppenbarats för oss", säger Buchman i ett tal på sin 68-årsdag före återresan till ett krigshärjat Europa. Han talar om en "ideologi" vars innehåll är evangeliet om Jesus Kristus i dess fullhet, uttryckt i en form som människor överallt i världen kan förstå. "Endast en högre ideologi, som riktar sig till hela världen, kan ena en värld, splittrad av motstridiga ideologier."

Amerikanen Frank Buchman hade djupt upplevt Amerikas tragedi. "Innan en nation läggs i ruiner har dess tänkande ruinerats. Och Amerikas tänkande ligger i ruiner", säger han 1943 i ett tal vars profetiska dimension hunnit klarna under det senaste kvartseklet. "Amerika måste upptäcka sin rätta ideologi. Dess källa är det kristna arvet och den är det enda adekvata svaret i kampen mot materialismen. Tänk er ett Amerika som förstör sig självt med just samma makt som det fördömer hos andra."

Världskriget var slut men hoppet om en varaktig världsfred var avlägsnare än någonsin. Segrarmakterna var ideologiska dödsfiender, inställda på en global terrorbalans med atomkrigets apokalyptiska röksvampar hägrande över framtidens horisonter.

"Sanningen är att vårt problem går djupare än eko-

2000/176
nomi och politik. Splittrade ideologier kämpar om människornas själar. Människor pressas i dag medvetet eller omedvetet in i nya tankemodeller", säger Buchman som ständigt talar om nödvändigheten av ett nytt tänkande. Men han tror inte heller på filosofernas försök att "förklara" världen. Han efterlyser liksom Marx ett tänkande som kan förändra världen. Han såg i Marx ett exempel på tänkandets makt att påverka massorna och på en ideologis möjligheter att förändra världen. "För sextio år sedan hörde man inte mycket om kommunistpartiet", konstaterar Buchman 1943. "Till att börja med var det en man — Karl Marx. Sedan under lång tid en liten grupp. Slutligen blev det genom tillståndet i världen möjligt för Karl Marx att utföra sitt arbete — och kommunismen är resultatet."

Buchman och Marx var båda äkta revolutionärer och deras vision av ett rättfärdigt samhälle var i mångt och mycket gemensam. Marx skulle också ha kunnat skriva under Buchmans program "att göra världens rikedomar och arbete tillgängliga för alla utan att någon exploateras". Men deras syn på revolutionen, på sättet att förändra världen, var radikalt olika. Marx såg i kapitalister och kommunister oförsonliga fiender i klasskampen. Buchman såg liksom Carl Lindhagen att kapitalisten och kommunisten finns i varje människas hjärta. Kommunisten inom oss vill ha och behålla det han inte har, och kapitalisten inom oss måste göra våld på sig själv för att dela med sig av det han vill behålla. Utan denna inre, personliga och permanenta revolution överlever kapitalisterna alla yttre revolutioner som bara blir byten till en ny överklass.

Att kristendomen och andra religioner i stort sett

misslyckats med att frälsa världen från materialismen kan bero på att dess förkunnare försökt dela med sig av något som de själva inte hade. ”Vi måste i vårt tänkande och vårt sätt att leva ompröva vad begreppet religiös erfarenhet egentligen innebär”, säger Frank Buchman. ”Mycket har uppenbarligen inte varit verklig erfarenhet. Ofta har det varit religiös invaliditet — en krass, fadd, tråkig, ljum, fantasilös missanpassning av vad som borde vara en mäktig, livgivande och samhällsgestaltande erfarenhet. Det har varit ett förvridet begrepp, tilltrasslat av moraliska glidningar. Den andliga fattigdomen i våra liv har fått oss att mumlande hålla med om att affärer och politik inte har med religion att göra.”

Frank Buchman hade 1908 funnit att hans egen revolutionerande religiösa erfarenhet omedelbart fick verkningar i andra människors liv när han delade med sig av det han själv upplevt. Förklaringen kunde inte ligga i orden — Frank Buchman var prästutbildad och kvinnans enkla predikan om korset i den lilla kyrkan i Keswick innehöll ingenting som han inte redan hört oändligt många gånger. Det nya låg i kraften, det nya livet genom orden, som ”smittade” och förvandlade. Det blev Buchmans grundläggande övertygelse, beprövad och bekräftad i studentvärldsmissionen och i Oxfordgruppen, att en människas personliga religiösa erfarenhet, om den är ursprunglig och revolutionärt förpliktad till absoluta moraliska normer, också får verkningar på människor som hon kommer i beröring med.

En sådan livsförvandlande kraftöverföring från människa till människa är i själva verket den enda effektiva vägen till världens evangelisering. Fungerar kedjereaktionen kan den snart ”nä miljonerna”. Där den

inte fungerar kan avbrotten aldrig repareras med ökad religiös aktivitet. En kristen som misslyckas med att få andra människor att lyssna och lyda Guds ledning kan aldrig från Frank Buchmans utgångspunkter skylla på andra. Frestelsen till andligt våld måste vändas inåt, mot en personlig revolution.

Revolutionen i enskilda människors liv skall enligt Buchman bära frukt i en "renässans" i mänsklig gemenskap. "Vi har ännu inte fått uppleva början av den andliga revolution vi behöver", säger han 1943, närmast med adress till den kristna kyrkan. "Ni behöver revolution, och sedan när ni kommer in i Guds närvaros klara ljus, kommer ni att få uppleva en härlig renässans. Ni kommer att se vad Kristus menade att den här gamla världen skulle vara."

Buchmans vision av en renässans har sin motsvarighet i Jesu evangelium om Guds rike eller himmelriket. Här gäller liknelserna om surdegen och senapskornet. Det är fråga om födelse och växt, om organiskt liv som gestaltas inifrån, beroende av jordens näring och rymdens ljus och ständigt utsatt för risken av visnande och död. Renässansen är Andens verk och kommer inte "så att det synes för ögonen". Den kan inte organiseras fram och inte etableras i yttre strukturer. "Guds rike är invärtes i eder."

Det samband mellan revolution och renässans som Frank Buchman talade om i Visby, finns också antytt i Jesu evangelium. I Matt. 11: 12 säger Jesus, med anknytning till Johannes döparens utmaning till en andlig och moralisk revolution som nyckeln till himmelriket, att "från Johannes döparens dagar intill denna stund tränger himmelriket fram med storm, och människorna storma fram och rycka det till sig". I grund-

texten står att "himmelriket utsätts för våld, och de våldsamma (de revolutionära) tar det med våld". Tolkningen av denna text är omdebatterad men tycks motsvara den syn på radikalismens båda rörelseriktningar och det samband mellan revolution och renässans, som vi här tidigare funnit i Frank Buchmans budskap. Den materialistiska, utåtriktade radikalismen försöker med revolutionärt våld rycka till sig ett himmelrike på jorden — samtidigt som man våldför sig på Guds rike. Guds rike, renässansen, kräver också våld för att realiseras, men då är det fråga om vad Johannes döparen kallade "sinnesändring" och Frank Buchman revolution — den enskilda människans våld på sig själv för att lyssna till Gud och lyda hans vilja. Renässansen växer fram ur Guds eget handlande genom sådana revolutionärer.

Drivkraften i de båda revolutionerna är helt olika. I Luk. 16:16 — parallellstället till Matt. 11:12 — säger Jesus: "Lagen och profeterna hava haft sin tid intill Johannes. Sedan dess förkunnas evangelium om Guds rike, och var man vill storma ditin."

Att förtryckta och fattiga människor vill storma fram, fria från lag och ordning, för att rycka till sig ett himmelrike på jorden är lätt att förstå. Men det är svårt att tänka sig att "var man" skulle få en sådan längtan efter Guds rike att man vill bryta sig in med våld. Skulle det efter två tusen år plötsligt bli populärt med den sinnesändring som enligt Johannes döparen är himmelrikets tröskel, och den revolution — det våld på den egna viljan — som är villkoret för en renässans?

"Synden är lockande" — det låter banalt och det är bara första ledet i Frank Buchmans appell 1924 till

"profeterna för en ny tid". Men i denna till synes självklara "sanning" ligger den stora lögnen i mänsklighetens historia efter syndafallet. Himmelriket är nära, säger Johannes döparen. Guds rike är invärtes i eder, säger Jesus. Det tragiska är att vi människor efter syndafallet sökt oss själva, vårt förlorade paradiset, utanför oss själva. Vi har stängt ute oss själva från det bästa och högsta i vårt eget innersta. Medan vi på syndens vägar söker oss själva, flyr vi från oss själva på vägen till himmelriket. Det var detta människor plötsligt upptäckte när de mötte Frank Buchman, och som ställde dem vid ett vägskäl i deras liv.

"Godheten måste bli lockande och intressant", det var andra ledet i Buchmans appell till en "självisk och sexgalen tid". Trodde han verkligen på möjligheten att människor i allmänhet skulle få lust att betala priset av en personlig revolution för en²⁾andlig och¹⁾moralisk renässans?

"Lagen" kan i sig själv aldrig bli lockande och intressant. I den erfarenheten ligger de gammaltestamentliga profeternas misslyckande intill Johannes döparen. Vad som kan och rimligen borde vara lockande är visionen och erbjudandet av en renässans, och om Guds rike förkunnades rätt, skulle verkligen "var man vilja storma ditin".

Frank Buchman var övertygad om att den enskilda, vanliga människan har oanade möjligheter, när¹⁾ärlighet, renhet, osjälviskhet och kärlek under Guds²⁾ledning blir drivkrafterna i hennes liv. "Världen väntar otåligt på att få se vad Jesus Kristus kan göra i, genom och för en enda människa som helt ger sig åt honom, ledd av Gud. Du kan bli den människan." Han var också övertygad om att "det ligger en oerhörd kraft

472
V. Absolut
bli ett Gud. Det är en
Gud som lyfter oss
syndarna och Gud. Ledning.

i en minoritet ledd av Gud." Han citerar Ignatius av Loyolas utmaning: "Ge mig tolv män, helt hängivna Gud, och jag skall omvända världen."

FIENDER BLIR VÄNNER

I ett radiotal 1947, sänt över stora delar av världen, tackar Buchman Gud för att det då fanns en fungerande internationell grupp, som genom erfarenhet i sitt eget liv visste hur man skapar ett nytt moraliskt klimat. Buchman, som själv härstammar från Schweiz, höll sitt radiotal från det nya konferenscentrum, som efter kriget ställts till hans disposition i Caux sur Montreux vid Genève sjön. Några schweiziska familjer hade med stora personliga insatser förvärvat ett mycket stort men omodernt hotell med sällsynt skönt läge i alpslutningen 700 meter över sjön. Schweizarna ville med sitt initiativ ge uttryck för den förpliktande tacksamhet de kände över att deras land förskonats från kriget och skapa ett centrum, där Buchman och hans medarbetare med sitt budskap och sin erfarenhet skulle kunna bidra till försoning och återuppbyggande fredligt samarbete mellan människor och nationer.

På sommaren 1946 återsamlades de under kriget skingrade "Oxfordgrupperna" i Caux. Från Norden kom på sensommaren en grupp med ett chartrat flygplan. Under vintern och våren hade ett stort arbetslag med frivilliga krafter från olika länder rustat upp det sedan flera år vanvårdade Mountain House. När Frank Buchman i juli anlände till den första stora europeiska konferensen i Caux och träffade arbetslaget, frågade han genast: "Var är tyskarna?" Sedan tillade han: "Några av er tycker att tyskarna behöver ändra sig.

Det är sant men ni kan aldrig återuppbygga Europa utan Tyskland." Faktum var att ockupationsmyndigheterna inte gav tyskar utresetillstånd. Buchman lyckades emellertid utverka tillstånd för en grupp på 150 tyskar — sammansatt bl. a. av f. d. SS-män och koncentrationslägerfångar — att delta i världskonferensen i Caux 1947.

Till samma konferens kom också Irène Laure, ordförande i det franska socialistiska kvinnoförbundet, parlamentsledamot och aktiv i den franska motståndsrörelsen. Hon bar på ett glödande hat till tyskarna som torterat hennes son inför hennes egna ögon. Hennes första samtal med Frank Buchman — om Europas enhet — gav henne en tankeställare. Han frågade: "Vad för slags enhet önskar du för Europa?" — "För första gången insåg jag", berättar Irène Laure, "att hat bryter ner och aldrig bygger upp, och att mitt eget hat var en negativ kraft." Efter en veckas kamp med sig själv begärde Irène Laure ordet vid ett möte i stora konferenssalen. Hon yttrade bara tre meningar: "Jag har hatat Tyskland till den grad att jag velat se det utplånat från Europas karta. Här har jag insett att mitt hat var ett misstag. Jag vill be alla tyskar, som är närvarande här, om förlåtelse."

I salen satt en grupp av de 150 tyskar som Buchman fått ockupationsmyndigheternas tillstånd att inbjuda till Caux. En av de tyska ungdomarna, fostrad i Hitlerjugend till fanatisk SS-man, berättar om sitt intryck av madame Laures ord: "Jag kände mig omtumlad. Under flera nätter kunde jag inte sova. Hela mitt förflutna revolterade mot denna kvinnas mod. Men vi insåg, mina vänner och jag, att hon visat den enda väg som stod öppen för Tyskland, om detta land ville spela

en roll i Europas återuppbyggnad. Grundvalen för detta Europa måste, som madame Laure har visat oss, vara förlåtelse. Och en dag uttryckte vi för henne vår djupa ånger och vår skam för det som hon själv och hennes folk fått lida för vår skull, och vi lovade henne att arbeta för att något sådant aldrig mer skulle hända någonstans i världen.”

Denna förpliktelse blev utgångspunkten för internationella gruppresor genom Västtyskland, speciellt Ruhrområdet, och Nordfrankrike, som skulle kunna berättas som nya kapitel i Apostlagärningarna. Medan järnridån sänktes i öster i det kalla krigets tecken, vävdes i Västeuropa, efter mönstret från Caux, över de gamla fiendegränserna ett nät av personliga vänskapsband på alla plan i samhällslivet. En av de statsmän som intresserat iakttog detta skeende var den franske regeringschefen Robert Schuman. Han önskade träffa Frank Buchman, och de möttes första gången i Paris sommaren 1948. Tidigare samma sommar hade Konrad Adenauer — då ett ganska okänt namn utanför Tyskland — tillbringat några dagar vid världskonferensen i Caux. ”Efter andra dagen kände jag mig övertygad om storheten i det verk som utföres i Caux”, berättade han efteråt. På hösten samma år gjorde Buchman och en internationell grupp på 260 personer på inbjudan av Adenauer en rundresa genom Tyskland. Vid samlingar i alla de västtyska delstaterna presenterades bl. a. den musikaliska revyn ”Den goda vägen”. Vad dessa första internationella kontakter efter kriget betydde för det då isolerade Tyskland omvittnas i den västtyska regeringens officiella bulletin vid Buchmans död 1961: ”Sedan 1947 har Caux varit symbolen för dr Buchmans arbete för det tyska folket. Genom

Caux återinförde han Tyskland i de civiliserade nationernas krets.”

Det var Buchman som genom sin ömsesidiga vänskap med Adenauer och Schuman också förmedlade och etablerade kontakterna och vänskapen mellan de båda statsmännen och många av deras nära medarbetare. I början av 1950 skriver Schuman i sitt förord till den franska utgåvan av Buchmans tal: ”Hade det varit fråga om en ny plan för social välfärd eller en ny teori att läggas till alla andra, skulle jag ha förblivit skeptisk. Men Moralisk upprustning ger oss en livsfilosofi omsatt i handling. Det är inte fråga om att förändra politiken. Det är fråga om att förändra människorna. Frank Buchman har förklarat krig mot materialismen och individualismen — det dubbla ursprunget till vår själviska splittring — och till social orättfärdighet.” År 1951, efter undertecknandet av den europeiska kol- och stålunionen, säger förbundskansler Adenauer i ett pressuttalande: ”Under de senaste månaderna har vi bevittnat slutförandet av svåra förhandlingar och undertecknandet av viktiga internationella avtal. Moralisk upprustning har spelat en osynlig men effektiv roll för att minska meningsmotsättningarna mellan de förhandlande parterna.”

När Adenauer talar om inflytandet från Caux som ”osynligt och effektivt” har han funnit väsentliga kännetecken för den ”renässans” i Frank Buchmans mening det här är fråga om. Den verkar inte så att det ”synes för ögonen” i avtal och politiska dokument. Men den finns där som initiativ och inspiration, som senapskornet och surdegen, i enskilda människors förändring och försoning. I den mån publicitet och propaganda för och emot Frank Buchman och den rö-

relse, han inspirerat fram, inte tillräckligt besinnat det "osynliga", oetablerade och riskfyllda i dess effektivitet, har denna publicitet på ett olyckligt sätt framstått som överdriven och ovederhäftig. Men perspektiven borde nu ha hunnit klarna för en riktigare förståelse och värdering av en livsgärning och en rörelse som hör till de få hoppningivande vägmärkena mot framtiden.

Den osynliga effekten kan som sagt aldrig etableras eller konserveras. Den växer, blommar och bär frukt i enskilda människors och gruppers livsförvandling och livskvalitet, och den måste ständigt bekräftas och förnyas i daglig stillhet, ledning och disciplin. I den mån effekterna också blir synliga, i personlig förändring, i förnyat familjeliv, i lösta konflikter inom arbetsliv och politiska sammanhang, beror dock deras varaktighet alltid på livskvalitén och det uthålliga ansvarstagandet hos enskilda människor. Där någon eller några sviker i detta ansvar, kan hela sammanhanget svikta och raseras. Många — de flesta — av dem som genom Frank Buchman och utmaningen i hans erbjudande upplevde kallelsen till personlig förpliktelse och medansvar, har svikit och funnit det svårt att hitta en väg tillbaka, även om de innerst inne skulle vilja det.

Ett okänt men avsevärt antal människor i Norden, Europa och runt om i världen har dock troget hållit fast vid inspirationen från Frank Buchman och Oxfordgruppen. Utan att etablera någon organisation har de i sitt eget liv och i nära gruppgemenskap fortsatt "experimentet med Gud". Några har som Buchman själv känt sig kallade att avstå från arbetsinkomster och materiell trygghet för att leva på Guds försyn. De flesta har stannat i sina borgerliga arbetsuppgifter för att leva under Guds ledning i familj och arbete,

samhälle, kyrkor och samfund. En radikal kvinnlig inspirationslinje från den nordiska oxfordväckelsen på 30-talet representerar Mariadöttrarna i Den evangeliska Mariavägens systraskap med kommuniteter i Vallby och Vadstena i Sverige och Kollund i Danmark. Mariadöttrarna har i sina kontakter med kommuniteter och grupper ute i Europa också där mött det på ytan osynliga men på djupet effektiva inflytandet från Frank Buchman.

Vi har nyss som ett synligt, historiskt dokumenterat resultat av den "osynliga" effekten från Caux pekat på den tysk-franska försoningen efter andra världskriget. Bland många andra exempel på vad inspirationen från Caux betytt för avspänning och försoning i större och mindre konflikter runt om i världen skall vi här i korthet redovisa ytterligare ett från Fjärran Östern.

Sommaren 1950 kom en stor delegation från Japan till Caux med ett specialplan. Den var utsedd av japanska regeringen och bland delegaterna befann sig borgmästarna i de atombombade städerna Hiroshima och Nagasaki, sju provinsguvernörer, en grupp parlamentsledamöter samt industri- och fackföreningsledare. På återresan besökte delegationen FN-högkvarteret och sedan USA:s senat och representanthuset, där den japanske regeringschefens personlige representant inbjöds att tala. Det var första gången efter kriget som Japan talade officiellt till USA. "Vi har varit i Caux för att finna demokratins verkliga innehåll", sade han, och slutade med att be om förlåtelse för sitt folks uppförande under kriget. New York Times skrev i en ledare dagen därpå att "det är en tröst att konstatera att gårdagens fiender kan bli dagens vänner." När fredsavtalet med Japan undertecknades i San Fran-

cisco 1952 sade Schuman till Buchman: "Ni slöt freden med Japan två år innan vi undertecknade den."

Det var effekterna av inspirationen från Caux i Japan och Fjärran Östern som definitivt övertygade Gabriel Marcel om Frank Buchmans världshistoriska insats. Under ett besök i Tokyo 1957 konstaterade han att han fått obestridliga bevis för att rörelsen hade ett direkt inflytande på politiken i ett antal länder i Fjärran Östern och att statsmän som Filippinernas president och Japans premiärminister stod direkt under dess inflytande.

Från Caux noterade Marcel en unik kombination av intimitet och världsenagemang. Därmed har han, säger Philippe Mottu i sin bok "Caux, de la belle époque au Réarmement moral", definierat den karakteristiska prägel som Frank Buchman satt på Caux, "ty det är i perspektivet av världens behov som han alltid sett nödvändigheten av den enskilda människans förändring".

Av försoningsinsatser i Frank Buchmans anda, som under de senaste åren utgått från Caux och Panchgani, kan nämnas lösningen av de politiska kriserna i Sydtyrolen och i den indiska delstaten Assam. Båda insatserna har omvitnats av de politiskt ansvariga på ömse håll.

"De stora frågorna vid konferenserna i Caux är alltid brännande aktuella ty de gäller människornas och folkens funktionella behov", skriver Mottu — själv en av initiativtagarna till Caux. "Det originella med Caux ligger i att man där betonar att det finns en praktisk lösning, bevisad i andra sammanhang, och att den avgörande punkten befinner sig i den besvärliga passagen från idén till dess förverkligande, från teori till praktik. För att komma till en effektiv lösning vi-

sar det sig alltid nödvändigt att en människa fattar ett beslut, som individ, och Caux försöker skapa det gynnsamma klimatet där sådana beslut kan fattas.”

”Det är därför alla i Caux kan konstatera den utomordentliga rikedom och mångfalden av problem som tas upp, och likaså de mångskiftande situationer som där klaras upp på ett märkligt sätt”, skriver Mottu. ”Talarna avlöser varandra på estraden i rask takt för att berätta konkreta erfarenheter eller delge sin övertygelse och personliga beslut. Dag efter dag kan de som deltar i dessa samlingar, på det sättet för sina ögon se en bild av världen i dag med alla aspekter på vad som måste förändras för att ett mänskligt samhälle skall kunna födas, där vi kan leva i fred och rättvisa.”

”Arbetslagen, måltiderna, de naturliga sammanträffandena ger också tillfällen att knyta personliga kontakter som annars knappast skulle ha kommit till stånd. En industrichef får träffa arbetare som kan öppna hans ögon för realiteten i deras villkor, liksom fackföreningsmän i Caux upptäcker vissa sidor av arbetsgivarens ansvar som är nya för dem. Förutfattade och trångsynta idéer, orubbliga synpunkter och förlegade ideologiska positioner, allt sätts i fråga i denna intensiva blandning av människor och idéer. Det finns dock ingenting sentimentalt över Caux, ty var och en ställs inför nya krav som tvingar honom att gå tillbaka till sig själv för att sedan gå vidare på ett nytt och effektivare sätt. Inte heller finns det något strängt och högtravande över Caux. Hela skalan av mänskliga känslor kommer där i dagen. Komiken i en situation utlöser ofta skratt, bryter de inre försvarsattityderna och gör att alla känner och tar sig själva lite

mindre allvarligt. Förpuppningen i det förflutna, som paralyserar så många människor, ger vika för en inre frihet som utlöser en äkta glädje.”

Den som själv deltagit i konferenserna och det praktiska lagarbetet i Caux vill gärna bekräfta att Philippe Mottus beskrivning är förlösande riktig. Caux är ur många synpunkter en unik mötesplats i världen, också i sitt sätt att praktiskt fungera en modell för Frank Buchmans vision av en moralisk och andlig renässans i världen.

De stora hotellen Mountain House och Grand Hotel fungerar som gästhem för upp till tusentalet gäster. Själva hushållsarbetet görs frivilligt och oavlönat av konferensdeltagare. Den enda avlönade personalen består av ett 30-tal hantverkare och andra som svarar för det löpande underhållet. Matsedel och servering hålls på internationell nivå. Måltiderna, som planeras med största omsorg, spelar en väsentlig roll för de mänskliga kontakterna i Caux, där samvaron präglas av okonventionell öppenhet, en naturlig koncentration på väsentliga livsfrågor och positivt intresse och förståelse för människors olika bakgrund i en miljö som återspeglar hela världens oändliga mångfald av problem och glädjeämnen.

Även rent ekonomiskt kan Caux ses som en modell och en bekräftelse på Frank Buchmans tro att ”när Gud leder försörjer han också”. De schweizare som gav sig in på äventyret att förvärva de stora hotellen i Caux, hade beslutat att ”gå vidare i tron att Gud skulle hjälpa dem att finna de nödvändiga finansiella medlen”. — ”Det finns i Schweiz”, skriver Mottu, ”ett hundratal familjer som vecka efter vecka, månad efter månad, år efter år möjliggör finansieringen av Caux

genom regelbundna gåvor, som sällan ges av överflöd och ofta innebär offer.”

Avsevärda bidrag till Caux i olika former — kon-
tanter, inredning, utrustning och arbetsinsatser — har
också kommit från svenskt och nordiskt håll. Ett
konstnärligt bidrag av bestående värde har den fin-
ländske konstnären Lennart Segerstråle gett med sin
stora freskomålning ”Vid livets källa” i stora matsalen
i Mountain House.

Från Sverige och övriga nordiska länder har ett
stort antal enskilda, delegationer och grupper av
exempelvis industrifolk, politiker, lärare, präster och
ungdom deltagit i världskonferenserna i Caux. Större
och mindre samlingar i Frank Buchmans anda äger
rum på nordisk mark. Centrum för verksamheten i
Sverige är villa Alnäs på Djurgården i Stockholm.

”Splittring, oförmåga till enhet, har blivit vår tids
kännetecken därför att vi tappat bort förmågan till
livsförvandling och pånyttfödelse”, sade Frank Buch-
man. Det är denna bortglömda konst som Caux lärt
och tagit i arv av honom. Den enkla hemligheten är
att människor där, med absoluterna som utgångspunkt,
i stillhet inför sitt eget samvete börjar fråga, inte *vem*
som har rätt, utan *vad* som är rätt. Också människor,
som inte bekänner någon religiös tro, blir medvetna
om att vill vi reformera världen, måste vi också refor-
mera oss själva. Och ”när en människa ser behovet att
omvända sig själv såväl som världen, då närmar hon
sig den religiösa ståndpunkten”, säger T. S. Eliot. ”All
religion har en moralisk ryggrad”, säger Frank Buch-
man.

”Det är ett faktum”, skriver Gabriel Marcel, ”att
nästan alla som efter mötet med Buchman eller någon

av hans lärjungar känt det nödvändigt att ändra sin livsnivå, även om de till en början tolkat sin nya erfarenhet som moralisk medvetenhet, sedan fått lov att inse att de inte kunnat hålla nivån utan att erkänna beroendet av en högre instans som de kallar Gud. De som i barndomen fått en religiös fostran har nästan alltid återkommit till sin kyrka, de andra har, skulle jag tro, sökt sig till det samfund som mest motsvarade deras nya orientering. Men på alla sätt tror jag att denna anslutning till en religiös gemenskap upplevts som följd, eller kanske man skulle säga fullbordandet av deras inre förändring. Det synes mig ofrånkomligt att understryka denna punkt för att en gång för alla komma till rätta med den felaktiga föreställningen att man här skulle stå inför en ny religion eller sekt."

Frank Buchman ville något mer än en religiös väckelse därför att han visste att de flesta väckelser blir nya sekter som ökar splittringen mellan konfessioner och religioner i världen och skandaliserar den enhet som Kristus levde och dog för. "Han tror", skriver Marcel om Buchman, "att varje människa, inom ramen för den tro som är hennes, kan upptäcka sitt bidrag till världens återuppbyggnad, om hon accepterar att leva ut sin tro till det yttersta. För oss som tillhör Islam, sade en muslim från Pakistan, har Frank Buchmans arbete lärt oss att återupptäcka och på nytt tillämpa principerna i vår tro. Kristna, buddhister, shintoister bekräftar detta."

En av Burmas främsta abboter, U. Rewata, yttrade efter mötet med Frank Buchman: "Buddhismen har också dessa fyra absoluta principer. Det som är väsentligt är att de hela tiden omsätts i praktiken." — "Asien har vänt sig till Västerlandet för att få teknisk

hjälp, men det har aldrig väntat att därifrån få någon andlig hjälp. Dessa moraliska absoluter representerar den andliga hjälp som Asien skall acceptera med tacksamhet.”

Till sist är det i denna den kristna ekumenikens fördjupade och förlängda men ännu nästan helt förbisedda dimension, som Frank Buchmans profetiska budskap och pionjärinsats i Caux för försoning och renässans alltmer borde klarna. Han var personligen bergfast förankrad i frälsningsupplevelsen av Kristus på korset, men han har också mer än någon annan andlig ledare upplevt och uppenbarat det kristna evangeliets universella innehåll och ärende. I denna ekumeniska dimension hade han en 400-årig tradition att fullfölja från sin egen familj. En av hans förfäder, Theodor Bibliander — den grekiska formen för familjenamnet — samtida med Luther och professor i exegetik i Zürich, gjorde den första översättningen av Koranen till tyska, direkt från arabiskan.

”Vi kan inte på ett riktigt sätt värdera Franks arbete”, skrev en afrikansk ungdomsledare i en hälsning på hans 80-årsdag. ”Kommande generationer skall ge honom den rätta uppskattningen och sätta hans arbete på dess rätta plats. Dagens värld, förblindad av bristen på ideologisk klarsyn, är inte beredd att ge honom blommor och lagerkransar. Men i hjärtat hos alla sanna revolutionärer är han mycket uppskattad och respekterad. Jag tackar Gud för en människa som gett mitt liv en annan inriktning.”

Frank Buchman fick två gånger i sitt långa liv uppleva att en begynnande andlig och moralisk renässans bröts av en världskatastrof. ”Varför skall vi gå mot en ny katastrof när med Gud en renässans är möjlig?

Skall vi få se en ny epok av barbari i Europa och världen? Eller skall vi få uppleva en världsomfattande pånyttfödelse av moraliska och andliga krafter som i sista stund skall åstadkomma ett mirakel i mänskligheten?"

Dessa frågor brände på Frank Buchmans hjärta livet ut. Han dog den 7 augusti 1961 i Freudenstadt, den stad i Schwarzwald, där han genom en svensk författare fick lösenordet för sin framtidsvision: nästa stora världsörelse skall bli en moralisk och andlig renässans. Hans bortgång blev inte mycket uppmärksam i offentligheten, vare sig i Norden eller den övriga världen. Han levde och dog som en man för andra.

Man har — också i vårt land — med viss framgång försökt tysta Frank Buchmans röst. Men den kan aldrig tystna hos oss som en gång fått lyssna till den, eller rättare sagt genom Frank Buchman lärt oss lyssna "till ljudet av en röst som kommer från någonting som inte är oss själva, men vars existens vi inte kan betvivla. Utan den kan vi inte nu rädda världen, lika litet som vi en gång kunde skapa den."

INNEHÅLL

Förord	5
Vid ett vägskäl	7
Den store lyssnaren	12
Våld på sig själv	21
Att pröva Guds plan	32
Revolution och demokrati	40
Oxfordgrupprörelsen	53
En högre ideologi	62
Fiender blir vänner	69